مدعی العموم هم قطع نظر از ادعای مدعی خصوصی اقامه دعوا خواهد کرد

نایب رئیس - جلسه را اگر آقایان اجازه بدهند ختم میکنم

دستور جلسه آتیه

اولا بقیه مذاکرات در تفسیر اصل هفتاد و نهم قانون اساسی

ثانیا - راپورت کمیسیون بودجه راجع بکابینه ریاست وزراء و راپورت کمیسیون عرایض راجع بتلگراف مشهد در باب مندرجات بعضی از جراید

مستشار السلطنه - مسئله را که آقای تدین فرمودند یك مسئله ایست که بدون سابقه بمجلس شورای ملی آمده و باکمال اهمیتی که از صدر تا ذیل این اسناد را دارد

بعضی از نمایندگان حرکت نمودند و شروع بخارج شدن نمودند

مستشار السلطنه — مجلس را رسمی کنید تا بنده عرایض خود را عرض کنم.

آقا سید یعقوب — پیشنهاد کنید جزء دستور جلسه آتیه بشود

نایب رئیس - عده برای رأی گرفتن کافی نیست در جلسه آتیه صحبت خواهید کرد

جلسه آتیه روز سه شنبه سه ساعت بغروب مانده خواهد بود

مجلس دو ساعت از شب گذشته ختم شد.

جلسه ۸۸
صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه بیست و یکم حمل ۱۳۰۱ مطابق سیزدهم شعبان المعظم ۱۳۴۰

مجلس دو ساعت قبل از غروب بریاست آقای مدرس نایب رئیس تشکیل گردید

صورت مجلس یوم شنبه ۱۸ حمل را آقای امیرناصر قرائت نمودند.

نایب رئیس — شاهزاده محمدهاشم میرزا در صورتمجلس فرمایشی دارید

محمد هاشم میرزا — چون در صورتمجلس اسم بنده برده شده لذا عرض می کنم چون عقایدی که بنده عرض کردم عقاید شخص خودم تنها نبود عقیده کمیسیون را اظهار کردم و گمان می کنم لفظ مخبر فراموش شده خوب است بعد از محمد هاشم میرزا لفظ مخبر اضافه شود.

نایب رئیس — آقای حاج شیخ اسدالله.

(اجازه)

حاج شیخ اسدالله — در صورت مجلس نوشته شده که بنده عرض کردم هیئت منصفه می تواند محکوم را تبرئه کند بنده هیچوقت همچو عرضی نکردم.

گفتم اگر دلائل جرم هم مکشوف باشد می تواند مجرم را تبرئه کند نه محکوم را و محکوم قابل تبرئه نیست

نایب رئیس — دیگر مخالفی نیست؟.

(گفته شد — خیر)

نایب رئیس — صورت مجلس با این دو فقره اصلاح تصویب شد قبل از این که داخل دستور شویم باید عرض کنم که چند فقره لایحه از طرف دولت رسیده یك فقره راجع بتمدید مدت توقف رؤسای پستخانه در ایالات و ولایات بکمیسیون فوائد عامه ارسال می شود.

تقاضای چهارهزار و چهارصد تومان اعتبار برای اضافه مخارج سنه تغاقوی ئیل وزارت عدلیه. بکمیسیون بودجه ارسال می شود.

دیگر تقاضای ۷۷۹۲ تومان اعتبار برای مخارج سیم کشی و تأسیس تلگرافخانه کرند و قره تو این هم بکمیسیون بودجه ارجاع می شود.

لایحه دیگر تقاضای تصویب و برقراری پنجاه تومان شهریه در حق امام الحکماء عضو قدیمی وزارت عدلیه اینهم بکمیسیون بودجه ارجاع می شود.

بموجب نظامنامه داخلی هیچ یك از اعضاء هیئت رئیسه نمی توانند ... (هیچ لازم نیست) دستور این جلسه مذاکره در راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی راجع بمسیو دوبوا وغیره.

شور در راپورت کمیسیون بودجه راجع ببودجه هذه السنه ایتئیل هیئت وزراء و بقیه مذاکره در تفسیر اصل ۷۹ قانون اساسی.

مذاکره در خصوص دو فقره راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی راجع بمرخصی آقایان مقبل السلطنه و شاهزاده محمدهاشم میرزا مطرح است ولی قبلا یك فقره تلگراف از شیراز رسیده است اگر اجازه بفرمائید قرائت شود.

(آقای منتصر الملك بشرح ذیل قرائت نمودند).

کپیه هیئت وزراء عظام کپیه اتحادیه تجار محترم کپیه جریده شریفه ایران توسط حضرت حجة الاسلام آقای محقق العلماء ساحت مقدس دارالشورای کبرای ملی شیدالله ارکانه.

موضوع قالی تلگراف وزارت جلیله فوائد عامه رسیده است که نظر به ترقی آتیه قالی عشور صد دوازده فقط بر قالی جوهری مقرر شده است.

افسوس که توجهی بعرایض بی غرضانه تجار نمی فرمایند و عنقریب صادرات مملکت بمرتبه صفر خواهد رسید وقتی ممکن است قالی ثابت تدارك نمود که متخصصین فنی و مدارس علمی دولت تشکیل دهد.

جریدهٔ محترم ایران در شماره ۱۹۴ روزنامه خود می نویسد هشتاد کرور صادرات ایران از واردات آن کسر است در این صورت باید دولت تفریغ و سعی در تدارك کسر فرمایند بدبختانه از تسهیلات کاسته بر تضییقات می افزاید،

هیئت تجار منتظر و امیدوارند از نقطه نظر اقتصاد و حفظ تجارت داخلی مفاد تصمیم دولت را در اخذ عشور جدید الغاء و عموم تجار را از این تزلزل راحت فرمایند درصورت تعقیب تجار مأیوس ورشته تجارت قالی گسیخته خواهد شد. (مجمع تجار تخانه فارس درشیراز).

نایب رئیس - آقای ارباب کیخسرو راجع باین تلگراف فرمایشی داشتید؟ اینکه جزو دستور نیست.

ارباب کیخسرو — بنده همین قدر خواستم عرض کنم که این قبیل تلگرافات که خوانده می شود خوب است یك نتیجه هم داشته باشد و بهتر این است که اینمطلب را جزء دستور جلسه آینده بگذارید که در آن مذاکره شود وفقط بخواندن تنها اکتفا نشود.

نایب رئیس — بسیار خوب مانعی ندارد جزو دستور جلسه آتیه می گذاریم دو فقره راپورت مرخصی یکی راجع به مرخصی آقای حاج مقبل السلطنه و یکی راجع بمرخصی شاهزاده محمدهاشم میرزا قرائت می شود.

محمدهاشم میرزا - مرخصی بنده بماند برای هفته دیگر.

نایب رئیس — بسیار خوب راپورت کمیسیون راجع بمرخصی آقای حاج مقبل السلطنه قرائت می شود ورأی می گیریم

(آقای امیرناصر بمضمون آتی قرائت نمودند).

دو فقره عریضه از آقایان شریعتمدار نماینده محترم کرمان و حاج مقبل السلطنه نماینده محترم خراسان در تقاضای مرخصی ۳ ماهه از مجلس مقدس بکمیسیون عرایض و مرخصی رسیده تقاضانامه فوق را در تحت مطالعه گذارده مرخصی آقایان فوق را کمیسیون دو ماهه تصویب می کند که از روز حرکت محسوب شود (حاج میرزا مرتضی مخبر کمیسیون).

نایب رئیس — مرخصی آقای شریعتمدار که تصویب شده بود چون در ضمن یك راپورت بود قرائت شد - نسبت براپورت کمیسیون یعنی در مرخصی آقای حاج مقبل السلطنه مخالفی نیست؟ گفته شد خیر.

کسانی که با راپورت کمیسیون موافقند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس — تصویب شد. چون وزیر عدلیه تشریف نیاورده اند مذاکره در تفسیر اصل ۷۹ قانون اساسی را میگذاریم باشد تا وقتی که تشریف بیاورند فعلا راپورت کمسیون عرایض و مرخصی راجع بمسیو دوبوا قرائت می شود.

حائری زاده - اجازه می فرمائید عرض میکنم که حضور وزیر عدلیه در این موقع لازم نیست چون مذاکره در لایحه پیشنهادی دولت که نیست مذاکره در تفسیر قانون اساسی است و تفسیر قانون اساسی با خود مجلس است.

نایب رئیس - عرض کردم چون وزیر عدلیه نیستند.

آقا میرزا علی کازرونی - عرض می کنم حضور وزیر عدلیه در این جا هیچ مناسبت ندارد و اگر وزیر عدلیه هم باشد هیچ حق شرکت در مذاکرات را ندارد...

(بعضی گفتند - خیر خیر اینطور نیست حق دارد)

آقا میرزا علی کازرونی - بگذارید حرفم را بزنم - چون این لایحه ای نیست که از طرف دولت پیشنهاد شده باشد فقط دولت از مجلس مقدس تقاضا کرده که شما اصل ۷۹ قانون اساسی را برای ما تفسیر کنید و نتیجه اش را بگوئید دیگر دولت نباید شرکت در مذاکرات بکند. بنابراین عرض می کنم حضور ایشان لازم نیست و اگر دفاع بکنند خارج از وظیفه شان است..

(بعضی گفتند - خیر خیر)

آقا میرزا علی - بهر حال گمان نمیکنم که شما بفرمائید بدون حضور ایشان مذاکره نشود.

نایب رئیس — آقای محمدهاشم میرزا (اجازه)

محمدهاشم میرزا - خاطر آقای کازرونی را مسبوق میکنم که اصل اشکالی که پیش آمده برای اجرای این اصل است یعنی برای وزیر عدلیه در اجرای این اصل اشکالی پیش آمده و بمجلس عرض کرده است حالا باید متقاعدش کنیم که این اصل بی اشکال است وقابل الاجرا است یا بگوئیم که بلی صحیح میگوئی واین اصل را تفسیر نمائیم پس در اینصورت حضور خودش لازم است که یا اشکالش رفع شود ویا مجلس را متقاعد بکند.

(گفته شد - صحیح است)

نایب رئیس — گردسی (اجازه)

حاج شیخ محمد حسن - عرض می کنم در لایحه دولتی اعم از اینکه خود دولت حاضر باشد یا نباشد دفاع بکنند. اولا مدخلیت در تصویب یا رد مجلس ندارد و این همچو مطلبی نیست که اینقدر ها مورد مذاکره و بحث بشود ثانیا البته هر لایحه مربوط بهر کمیسیونی که هست مخبر کمیسیون حاضر است و مدافعه میکند و حضور وزیر شرط نیست که میگویند شاید نوعی شد که متقاعد شد یا نشد بهر حال این

مطلب صحیح نیست که مذاکره بماند تا ایشان تشریف بیاورند و خوب است با حضور مخبر مذاکره بشود .

نایب رئیس — آقای کازرونی

(اجازه)

آقا میرزا علی - بنده باز هم عرض خود را تجدید می کنم که دولت بمجلس پیشنهاد کرده که تفسیر این ماده را بمابگوئید پس بنا بر این هیئت دولت حق شرکت در مذاکرات را ندارد فقط در موقع وضع قانون آنها حق دارند دفاع کنند...

(بعضی اظهار نمودند خیر اینطور نیست)

آقا میرزا علی - خیر اینطور است و چون تفسیر قانون اساسی باخود مجلس است نه بادولت اگر دولت حاضر هم باشد بنده حق نمی دهم که مذاکره بکند .

رئیس التجار - این عقیده شخصی است وعقیده دیگران اینطورنیست

نایب رئیس - چند نفر دیگر هم در اینموضوع اجازه خواسته اند و آقای کازرونی هم همان فرمایش اولی خود را فرمودند دو مرتبه وسه مرتبه که نمیشود . یك لایحه است دولت پیشنهاد کرده یعنی همان طور که حضرت والا بیان فرمودند شاید درموقع اجرای این اصل باشکالات برخورده‌اند بایتجهت تفسیر آن‌راازمجلس خواسته اند. حالایابآید آقایان نمایندگان تفسیرا رد کنند یا بهمان تفسیر قانع شوند پس حضور وزیر لازم که مدافعه بکند - (صحیح است) - اگرمخالفی نیست داخل درسایر مذاکرات دستور بشویم (مخالفتی نشد) - مذاکره در راپورت کمیسیون عرایض و مرخص راجع بمسیو دو بوا و غیره است .

آقای حاج میرزا مرتضی -

(احضار برای قرائت‌راپورت کمیسیون)

(آقای‌حاج‌میرزامرتضی‌مخبر کمیسیون عرایض راپورت فوق را بمضمون ذیل) قرائت نمودند

چندی‌است متوالیاً‌تلگرافات متواتره متکاثره ازمشهد وسایر ولایات خراسان در خصوص مندرجات بعضی جرائد طهران راجع بسئوالی که شاهزاده‌محمد هاشم‌میرزا نماینده محترم خراسان درموضوع عملیات مسیو دوبوا از دولت نمودند بکمیسیون عرایض رسیده وکمیسیون عرایض برای استحضارخاطر محترم آقایان نمایندگان خلاصه تلگرافات‌واصله‌رابعرض‌میرساند .

تلگرافی ازمشهد ازطرف جناب آقا شیخ حسن مجتهد کاشانی است که پس ازتکذیب وتنفرازمندرجات روزنامه‌نهضت شرق و روزنامه سیاست و عملیات دوبوا اظهار میدارند که محرك اصلی اساس انقلاب خراسان وباعث حقیقی تمرد کلنل محمد تقی‌خان واتلاف نفوس وخساراتی که بردولت وملت متوجه شده بود وبعد ازقتل کلنل محمد تقی‌خان هم محرك اسمعیل خان شده که نقشه سابقه‌را بتوسط اوتعقیب وانجام نماید واجمالا اورا یکی ازعوامل مهمهٔ انقلاب خراسان ودر ردیف خائنین و متمردین معرفی نموده و اخیراً تعقیب و مجازات نشدن مشارالیه را برای عبرت سایر مستخدمین داخلی وخارجی یکی از موجبات ظهور نظائراین وقایع شمرده‌اند ضمنا پارهٔ از جزئیات وقایع ایام انقلاب خراسان و عملیات مختلفه او را توضیحاً اسم‌برده که کمیسیون محض رعایت اختصار از تفصیل آن صرفنظر نماید

تلگراف دیگری از مشهد بامضاء قریب صدنفر ازطبقات مختلفهٔ اهل اعلم و سادات وتجار و اعیان و منسوبین آستانه رسیده است که باضافهٔ مطالب تلگراف اوق سکوت دولت را نسبت بخائنین‌موجب تجری آنها دانسته ودادن اسلحه دولتی‌را بمتمردین وتصمیم‌طبع تمبرواسکناس‌دولتی و چند کرور خسارت دولت و ملت را با اتلاف نفوس کثیره جزو عملیات مستقیم و غیر مستقیم اودانسته درضمن اظهار امتنان از پیش‌قدمی شاهزاده محمدهاشم میرزا در سؤال از دولت‌ورسیدگی بعملیات‌ومحاسبات دوبوا و تعقیب ومجازات اورا برای عبرت سایر مستخدمین وخائنین داخلی و خارجی از هیئت دولت تقاضا نموده وتنفر خودرا از مشارالیه‌واشخاصی که بااو هم‌آوازبوده وهستندابراز کرده‌اند

تلگراف دیگری از مشهد بامضای چهل پنجاه نفر ازطبقات عدیدهٔ اهالی‌است که با اشارهٔ بسایر مطالب معروضهٔ فوق خلاصهٔ اظهارشان این است که برفرض ما برادهای دوبوا مثل‌همکاران‌سابق‌بلژیکی خود باستفادهٔ شخصی خود نپرداخته باشد این ادعا وقتی قابل تمجید است که‌عایدات دولت را بمنافع مملکت مصرف کرده‌باشد درصورتی که نتیجهٔ این مجاهدت راجع به تقویت خائنین ومتمردین دولت بشود باید تصدیق کرد که این حسن خدمت را برای خیالات فاسدهٔ خود و سایر خائنین انجام داده‌اند نه برای دولت و اجمالا ازحامیان دوبوا اظهار نفرت نموده وکسانی را که برضد نمایندگان‌خراسان اقداماتی‌مینمایند دشمن خود ومملکت دانسته‌اند

تلگراف‌دیگری از تلگرافخانه‌مشهد بامضاء رؤساء وطوایف هزارهٔ وتیموری‌و بربری وبلوچ وقرائی و کردانی رسیده که با اشارهٔ اجمالی بخیانت‌های مسیودوبوا ومخالفت دولت و انقلاب خراسان تقاضای تعقیب عملیات ومحاسبات دوبوا و مجازات او وسایر اعوان کلنل محمد تقی خان و اسمعیل خان را از دولت نموده‌اند و از جرائدی هم که از مشارالیه طرفداری و بنمایندگان محترم توهین می کنند اظهار تنفر نموده آنهارا نماینده‌افکارخراسانیان نمیدانند

تلگراف دیگری هم ازتربت‌بامضاء آقایان آقا سیدحسن مجتهد نجفی وحاج شیخ عبدالرضامجتهد وآقا شیخ‌محمدکاظم وچند نفر دیگر از اعلام تربت حیدریه رسیده وهمین قبیل‌مطالب رااجمالایادآور ومخصوصاً ازنبودن مجازات نسبت‌بخائنین ومقصرین از دولت اظهاریأس و شکایت نموده‌اند و تقاضای عطف توجه دولت را برای‌جلوگیری ازتوهین‌بمقامات‌نمایندگان محترم درخواست نموده‌اند

تلگراف دیگر بامضاء صد نفر از طبقات مختلفه محترمین تربت و احزاب سیاسی تربت که با سایر مراتب اظهاریه دیگران وپارهٔ از عملیات مخصوص دوبوا را هم از قبیل تشویق وتحریص وتقویت متمردین ومساعدت مالی وغیره و خسارات گزاف دولت وملت وخرابی های محلات اسم برده وجداً تقاضای تعقیب اووجبران توهین نمایندهٔ محترم رانموده‌اند

تلگراف بامضای جمعی از طبقات مختلفهٔ قوچان مؤید مطالب فوق است و اظهار قدردانی از شاهزاده محمد هاشم میرزا نماینده محترم و تنفر ازمسیو دوبوا وحامیان اونموده‌اند

تلگرافی ازسبزوار بامضاء طبقهٔ از علماء وسایر محترمین مشعر براینکه‌بوکلا خراسانی خود عموماً وشاهزاده‌محمدهاشم میرزا خصوصاً اظهار اعتماد نموده وانتخاب آنهارا در تحت تأثیر هیچ عاملی ندانسته وجرائد طهران را هم زبان ملت خراسان نشمرده وضمناً‌خیانت‌ها وشرح عملیات‌مسیو دوبوا رامثل سایرتلگرافات‌اشاره وتصریح کرده‌اند .

تلگراف از نیشابور بامضاء قریب ۱۵۰ نفر ازطبقات مختلفه‌محترمین‌نیشابور مثل باقی ولایات ازنماینده محترم‌وسؤال ایشان‌اظهارعلاقمندی‌وقدردانی‌نموده‌وجبران توهینات وارده و حفظ مقامات نمایندگان و تعقیب و مجازات خائنین عموماً و مسیو دوبوارا خصوصاً خواستار شده‌اند

تلگراف دیگری‌از گون‌آباد‌بامضاء جمعی از محترمین محل و اجمالا مطالب دیگرانرا نسبت بشاهزاده محمدهاشم‌میرزا نماینده محترم و دوبوا وحامیان اوتأئید و تأکید نموده‌اند

کمیسیون عرایض احساسات وطن خواهانه اهالی ولایات وایالات‌خراسان را نسبت بحفظ حیثیات ومراتب‌حق گذاری‌از نماینده خودتمجید می‌نماید

نایب‌رئیس — آقای‌امین‌الشریعه درموضوع راپورت فرمایشی دارید؟

امین‌الشریعه — بلی یك مختصر عرضی دارم

نایب رئیس- بفرمائید

امین‌الشریعه — بنده می‌خواستم یك مختصری در این موضوع عرض کنم ولی دیدم که واقعاً اهالی خراسان کاملا اظهار قدردانی کرده وحق موکل بودن خودشانرا بجا آورده‌اند

اگر بخواهم درقسمت‌تمجیدشاهزاده محمد هاشم‌میرزا چیزی‌عرض کنم گمان می کنم سایر آقایانی کەدر ادوارسابقه‌مجلس با ایشان بوده‌اند بهتر میدانند که‌شاهزاده محمدهاشم‌میرزاحقیقتاً یك‌عنصرفعال متدین فاضل دانشمندی است وحقیقتاً مراتب‌حق گذاری را نسبت باعمال ایشان که موافق اصل وطن خواهی‌بود کرده‌اندوخدماتشان در عالم آزادی‌خواهی همه‌قسم قابل‌تقدیر است و گمان می کنم محتاج بمذاکره نباشد وکسانی که در ادوار سابقه باایشان بوده‌اند کاملا بهتر ازبنده می‌دانند لهذادر این قسمت صحبت‌نمی کنم فقط از این‌جهة که عموم اهالی خراسان از هر محلی از محلات ویکی یکی بلوکان وطبقات شهر مشهد تمام اظهار قدردانی کرده بودند می‌خواستم عرض کنم که حقیقتاً‌معنای‌موکل همین است نظر باینکه وکیل نماینده‌ملت است وحاکی از افکار ملت بایدباشدملت هم باید تظاهر به آن وکیل داشته‌باشد واظهار قدردانی ازوکیل خویش‌بکندمثل ملت خراسان‌وبنده عقیده‌دارم که تمام‌اهالی ایالات وولایات باید ازو کلاء خود همین‌طور اظهار قدردانی و پشتیبانی بکند و البته در موقع خودش اظهار قدردانی‌هم خواهند نمود وبنده‌بنام مجلس ازآقایانی که از شهرها وبلوکات و طوائف وایلات اظهار اعتماد وقدردانی از یکنفر وکیل صحیح‌العمل خودشان کرده اند تقدیر می کنم .

(گفته شدصحیح است)

نایب رئیس- آقای آقاسید فاضل

(اجازه)

آقاسیدیعقوب- شمابطرف دست چپ هیچ اجازه‌نمی‌دهید چهارمرتبه‌است که بنده اجازه خواسته‌ام

نایب رئیس — چرااجازه‌نمیدهم- آقای آقا سیدفاضل وآقای ارباب قبل‌از ازشما اجازه خواسته‌اند. آقای آقا سید فاضل .

(اجازه)

آقاسید فاضل — حقیقتاً مقامات شاهزاده محمد هاشم میرزا براحدی مخفی وپوشیده نیست که یك عنصر فعال متدین دانشمند ادیبی است وگمان می کنم آنچه در توصیف ایشان گفته شود کم گفته شده

است وبایدحقیقتاً خیلی اظهارقدردانی کرد از ملت خراسان وبلاد وتوابع خراسان که این معنی راحس کرده‌اند واظهارنگرانی از توهینی که بحضرت والا شده کرده‌اند وهمینطور که تقاضا کرده‌اندبنده‌هم‌خواهش می کنم بطوریکه باید و شاید جبران آن توهینات وارده بشود

نایب رئیس — اول آقای ارباب کیخسرو بعد آقای آقا سید یعقوب و حائری زاده

حائری‌زاده- بنده مخالفم

نایب رئیس — اصلش بنده در این راپورت مخالفت وموافقت را نمیدانم یعنی‌چه ؟ که شما می‌فرمائید مخالفم

حائری‌زاده- الان عرض می کنم چطور مخالفم

مساوات- اصلاجزو دستور مجلس بود یا نه؟

نایب رئیس — بلی جزء دستور است .

مساوات — پس باید قبلا طبع و توزیع شده باشد. راپورتی که طبع نشده چطور مطرح‌می‌شود؟

حائریزاده — اصلا بنده نمیدانم که این قبیل مسائل چرا باید د. مجلس بیاید. این مجلس جای‌اصلاح‌امورمملکتی است جای شکر گذاری نیست اگر مسیو دوبوا خیانتی کرده است البته دولت باید اقدام کند این کارراجع بدولت است‌واگر راجع بمجلس هم باشد بایددولت پیشنهاد کند نه اینکه یك تلگراف غیر رسمی بیاید بمجلس وما وقت خودمان را صرف آن کنیم.

تصور نشودکه من مخالف باحضرت والا هستم خیر اصلا من‌با این‌قبیل‌راپورت ها مخالفم که وقت خودمانرا صرف این قبیل کارها بکنیم وتلف نمائیم

مخبر — بنده از فرمایشات آقای حائری زاده تعجب می کنم که‌یك مجلسی که یکنفر نماینده محترم‌راجع بخیانتی که یکنفر مستخدم دولت کرده سئوال‌میکنند. آنوقت این مسئله را روزنامجات تعقیب می کنند و یك نسبت‌هائی می‌دهندپس از آن از طرف اهالی‌خراسان‌اظهار قدردانی ر تشکر از اقدام وکیل خود میشودو در واقع آنچه را که نماینده خودشان سئوال کرده است تصدیق نموده و از آن‌سئوال تمجید می کنند.

آقا می فرمایند چرا این قسم‌مطالب را در مجلس مذاکره می نمایند ؟ پس‌در کجا باید مذاکره بشود؟

اولا چون این تلگرافات راجع به سئوالاتی‌بود که شاهزاده‌محمد هاشم‌میرزا فرمودند و کمیسیون‌هم‌ناچار بود کەراپورت این‌تلگرافات‌رابرای اطلاع آقایان‌بمجلس بدهد تا نمایندگانی که اینجا هستند واین مطالب را استماع میکنند وروزنامجات‌را هم می خوانندبدانند کهاین جرایدی کهاین اباطیل را می‌نویسند نمایندهٔ افکارعامه مردم نیستند و بی ربط می‌نویسندو عامهٔ مردم خراسان از نماینده خود تشکر کرده اند و بنده هیچ مانعی نمی بینم که این راپورت‌در مجلس‌مطرح مذاکره‌شود بلکه‌بنده برخلاف عقیدهٔ آقای‌حائری‌زاده لازم‌می دانم کهاین قسم مطالب‌در مجلس بیاید و مطرح مذاکره شود تا اسباب تشویق‌سایر آقایان نمایندگان بشود که‌هر وقت هر کس خیانت می کند اورا‌تعقیب‌و مجازات او را از دولت بخواهند

نایب‌رئیس- آقای ارباب کیخسرو

(اجازه)

ارباب کیخسرو- بنده حقیقتاًتااین دقیقه هنوز نفهمیده ام که این‌راپورت چه بود؟ فقطاز طرف مقام ریاست عنوان شد کەراپورت کمسیون عرایض و مرخصی‌راجع بمسیو دوبوا جزء دستوراست واینجا گفته می شود کەمسیو دوبوا خیانت کرده است باید دولت این مطلب را تشخیص بدهد اگر واقعاًخیانت کرده اورابمجازات‌برساند و مجازات اوالبته اینقدر کفایت نمی کند کەاز شاهزاده محمدهاشم میرزا تشکر و اظهار قدردانی شود.

در عوض این مذاکرات خوب است از دولت جداً تعقیب‌این مسئله خواسته‌شود وآنوقت از هر کسی کەباید تشکر شود تشکر بشودو هر کس هم باید بمجازات برسد مجازات شود

مخبر- غرض از این راپورت هم همین مسئله بود که آقای ارباب فرمودند یعنی از دولت درخواست شود کەاوراتعقیب کرده و بعملیات او رسیدگی کنند واگر خیانت کرده است مجازات بشود

نایب‌رئیس- اگر آقایان اجازه‌می دهند (چون خیلی از آقایان‌اجازه‌خواسته اند و وقت تنك است) مذاکرات بایـن‌دو کلمه ختم شود که مقصوداز این راپورت این است که یك وکیلی در یك موضوعی سئوالی کرده است و نسبت بآن سئوال در جرائد چیزی نوشته بودند که اینمطلب سبب میشد که هیچ وکیلی نتواندازوزیری در یك موضوعی سئوال کند پس بایدمتنبه شوند که بعد از این اینگونه صحبتها و اقدامات نشود و اهالی خراسان از وکیل خودشان اظهار قدردانی و تشکر کرده‌اند و حالا همانطور که فرمودند باید دولت در صدد برآید که مسیو دوبوا را تعقیب نماید واگراجازه بفرمائید دیگرمذاکرات در این موضوع ختم‌شود

(گفته‌شد صحیح است)

نایب‌رئیس- بودجه ریاست وزراء مطرح است

مخبر کمیسیون‌بودجه- درراپورت کمسیون بودجه که طبع و توزیع شده و ازنظر آقایان گذشته درماده‌پنج‌این‌یك‌قلم افتاده کەماهی ۳۵ که در سال ۴۲۰ تومان می شود درحق‌یکنفر تلگرافچی حضوری منظور شده است واز قلم افتاده باید در شرح ماده ۵اضافه شود آنوقت ماده ۵ میشود سه هزاروچهارصدو شصت تومان و جمع کل لایحه ۵۴۴۷۲ تومان است‌این قسمت را باید تصحیح بفرمائید

نایب‌رئیس- ماده اول قرائت مـی شود.

(آقا امیر ناصرقرائت‌نمودند)

بودجه سال ایت ئیل۱۳۰۱ ریاست وزراءعظام؛

ریاست وزراء عظام - مبلغ ماهیانه هزار و پانصد تومان .....

مخبر — اجازه می فرمائید خودم بخوانم

نایب‌رئیس — بفرمائید

آقامیرزاهاشم‌آشتیانی — مگر در کلیاتش شور نمی شود ؟

نایب‌رئیس - چرا آقای اقبال - السلطان

(اجازه)

اقبال‌السلطان — بنده‌در کلیات عرضی ندارم

(اغلب‌اظهارنمودند که کلیاتی ندارد)

نایب‌رئیس- در کلیات مخالفی نیست ؟

(گفته‌شد ـخیر)

نایب‌رئیس- وارد می‌شویم درشور آقای اقبال‌السلطان

اقبال‌السلطان- در مبلغی‌که از برای رئیس الوزراءو معاون‌رئیس‌الوزراء معین شده مخالفتی ندارم ولی‌برای معاون رئیس‌الوزراء نوشته شده سیصدو هفتاد و پنج تومان‌مواجب وبیست‌و پنج تومان کمك خرج و در حاشیه یا درتوضیحات اونوشته شده (برای معاون فعلی) و معلوم نیست این چطور است که بمعاون دیگـر داده نمی‌شود؟..

(اغلب گفتند- بلی‌اینطوراست)

و من با این ترتیب مخالفم که‌مواجب یا مددمعاش برای شخص معین داده شود هر کس‌آن شغل را متکفل می شود آن حقوق‌رابایدبگیرد دیگر باین معاون‌بدهند و بآن دیگری ندهند بنده نمی دانم یعنی چه ؟ لابد هر کس معاون ریاست وزراء می شودباید لیاقت این شغل‌را داشته‌باشد درخور آن مقام باشد وهر کس که ایـن مقام‌را حائز می شود باید همین حقوق را داشته باشد واختصاص دادن‌این‌بیست وپنج تومان‌به‌یکنفر معاون‌فعلی بعنوان‌مددخرج گمان می کنم خوب نباشد اگرمی دهندبه همه‌بدهند و اگر نمی دهنداصلا ندهند

مخبر — چنانچه در بودجه ریاست وزراء عظام ملاحظه‌بفرمائیداز برای‌معاون ریاست‌وزراءپانصدتومان شهریه معین کرده بودند ولی کمسیون از روی یك اشلی که تقریباً در نظر گرفت از برای وزراء ماهی هفتصد وپنجاه تومان و برای معاون رئیس الوزراء نصف حقوق آنهارادرنظر گرفت بعدازمرتب شدن این اشل‌یك کمك خرجی‌از طرف ریاست وزراء برای‌معاون فعلی درخواست‌شد و در کمسیون پس از مذاکره زیاد تصویب شد که ۲۵ تومان کمك خرج بمعاون فعلی داده شود و الا برای حقوق این مقام همان سیصدوهفتادو پنج‌تومان را شهریه‌معین کرده اند واین ۲۵ تومان برای معاون فعلی است.

نایب رئیس — آقای کازرانی مخالفید؟

آقامیرزاعلی- بلی مخالفم

نایب‌رئیس- آقای‌حاج‌میرزا عبدالوهاب و حائـری زاده و آقا سید یعقوب هم مخالفند ؟

آقاسیدیعقوب- باید آقای کازرانی حرف بزنند چون مخبر که دفاع کردند باید یك مخالف حرف بزنند

نایب‌رئیس- صحیح است- ببخشید آقای کازرانی

(اجازه)

آقامیرزاعلی- بنده هم با حقوق رئیس الوزراء و هم باحقوق معاون‌مخالف هستم‌و نمی فهمم‌چرا رفعت‌مقام‌باید مستلزم این باشد که حقوقهم برای آن‌بیشتر باشد می بینم برای یکنفر وزیر ماهی ۷۵۰ تومان برقرار شده ودر همان حال بـرای ریاست‌وزراءهزارو پانصد تومان‌آیااینطور درنظر گرفته‌اند که مخارج ریاست وزراء بیشتر است یاواردات و صادراتش زیادتر است؟ یا اینکه ریاست‌وزرائی رتبه عالی است ؟ مقام ریاست وزرائی که بـاید یك شخص شرافتمندی برای رسیدن بان مقام همه‌طورفداکاری کرده باشد آیا مستلزم اینست که یك حقوق گزاف هم‌داشته‌باشد بنده از آقای مخبر سؤال می کنم که آیا این اضافه حقوق‌برای اینست که‌مخارجش زیـادتر است ؟ یـا اینکه لفظ ریاست وزرائی مستلـزم این است که حقوقش زیادتر باشد

اگراینطورباشد بنده مخالفم و اگر حق اول‌هم‌باشد بازبنده مخالفم که مخارج اوزیادتراست . وراجع بمعاون‌هم اززمان وثوق‌الدوله‌این مسئله اختراع شد قبل‌از زمان وثوق‌الدوله‌عنوان‌معاونی در کارنبود فقط یك رئیس کابینه بود وحالا هم‌گمان می کنم بهمین رئیس کابینه قناعت کنیم و همانطور که سایروزارتخانه‌ها برای‌مخارج یك تخفیفاتی قائل شده اند مقام ریاست وزراء هم این کار را بکنند و این قلم را حذف کنند بهمان رئیس کابینه اکتفا کنند .

نایب رئیس — آقای حاج

میرزا عبدالوهاب و آقای حائری زاده مخالفند ؟

حائری‌زاده — بلی مخالفم

نایب رئیس — آقای آقا سید یعقوب چطور ؟

آقاسیدیعقوب — بنده موافقم

نایب‌رئیس — بفرمائید

آقاسید یعقوب — آقای آقا میرزاعلی نماینده محترم فارس می فرمایند که چرا شخصی که دارای این شغل‌شد این مواجب را باوبدهند واین‌مواجب‌دائر مدار شخصیت است یا مقام ؟ بنده عرض می کنم آقا این چیزهائی که شمامیفرمائید هنوز در این مملکت نمی شود اینطور رفتار کرد

مملکت ما ایران است؟ باشرافت و عظمت است صدراعظم ورئیس‌الوزرایش خیلی محترم است رئیس الوزرای مملکت ایران شخص اول‌مملکت‌است ویك‌تحمیلات وتکلفاتی دارد که باید بآنها عمل کندباید مملکت را اداره کند در صورتیکه یك رئیس‌الوزرائی بهزار ویانصد تومان اکتفا بکند باید خیلی ممنون باشیم که مملکت‌ما را اداره می کند واین مبلغ زیادی نیست برای اینکه مایول می‌دهیم و کارمیخواهیم شما هم توجه بکار داشته باشید والا پول دادن چیزی‌نیست

ولی بنده سوال می کنم که این رئیس الوزرائی که دارای هزار ویانصد تومان حقوق است اگریك‌وزارتخانه‌دیگر را هم کفالت کردآیا با حقوق‌رئیس‌الوزرائی حقوق آن وزارتخانه راهم می گیرد یانه؟ اگرمیگیرد بنده با این مطلب مخالفم و نباید حقوق وزارتخانه دیگررا ببرد والا هزارویانصد تومان برای ریاست وزراء با این کارها که درمملکت هست زیاد نیست ومعاون هم لازم دارد چون هر وزارتخانه هراداره‌یکنفرمعاون‌دارد البته‌رئیس‌الوزرا هم معاون لازم دارد

رئیس‌الوزرائی که‌شخص اول‌مملکت است ومسئولیت مملکت متوجه او است و تمام سرو کارهای‌مختلفه‌بااواست‌مانمیتوانیم بگوئیم این بودجه برای او زیاد است و شما هم البته تصدیق می‌فرمائید که دراین مملکت که لفظاً می گوئیم تقسیمات معین شده واز برای هر کاری شخصی را معین کرده‌ایم معذالك عملا کارها تقسیم نشده است واگربیك رئیس‌الوزرائی واردشوید می‌بینید که ازاول آفتاب‌تاساعت پنج ازشب رفته مشغول کاراست وغالب تلگرافاتی که راجع بوزارتخانهای دیگراست بازمتوجه بشخص رئیس‌الوزراء است و بالاخره ما باید مقام اورا خیلی‌عالی نگاه‌داریم وباید خیلی بهمچو رئیس‌الوزرائی اهمیت بدهیم ودراین قبیل کارهاایراد نکنیم تاکاربیش برود واین حقوق‌برای این‌رئیس‌الوزراء زیاد نیست و معاون هم لازم دارد زیرا رئیس‌الوزرا کمتر ازیك‌وزیر نیست وناچار باید معاون داشته باشد

نایب‌رئیس — آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج‌میرزاعبدالوهاب - بنده در هردوجز ماده عرض‌دارم.

اولا راجع‌بحقوق ریاست وزراء این از دو صورت‌خارج نیست اگر رئیس‌الوزراء از اشخاص طبقه‌اول و ثروتمندان باشد دراینموقع که مملکت‌های فقیراست و باید برای هرجزئی برویم پیش ازاجانب دستمانرا دراز کنیم و پول‌قراض کنیم آن وقت بیاوریم باین اشخاص که همه طور تواناتی و دارائی دارند بدهیم اگر قدری کمتربگیرند هیچ‌طور نخواهدشد. واما اگراز طبقه‌اول نباشدو ازثروتمندان نیست گمان می کنم که‌بازخرجش‌اینقدرها نباشد که ماهرهزار و پانصد تومان‌خرج داشته باشد .

و راجع بمعاون‌هم بنده نمیدانم‌معاون شغلش چیست ؟ معاون آیا شغلش این‌است که اگر وقتی‌رئیس الوزراء نباشد قائم مقام او باشد ؟ یااینکه چنین قانونی در مملکت ما هست که اگر رئیس‌الوزرائی استعفاء داد یاغایب بود معاون کارهای اورا اداره کند ؟ که چنین چیزی نیست پس معاون معنی ندارد که بیخود خرج تراشی کنیم و درآخر سال محتاج بشویم برویم دستمان‌را پیش اجانب دراز کنیم و مملکت مان‌راگرو بگذاریم بنده هیچ عقیده ندارم.

مخبر - اولا آقای آقاسید یعقوب فرمودند این حقوق برای مقام است یا برای شخص ؟

البته حقوق برای مقام است برای‌هریك‌از وزراء ماهی‌هفتصد و پنجاه تومان‌معین‌شده و از بعضی رئیس‌الوزراء دو مقابل وزراء معین‌شده و البته مقام ریاست وزراء هم یك خرجهای فوق العادهٔ دارد و بعلاوه مسئولیت بیشتر متوجه ایشان است و البته بایدحقوق ایشان بیشتر باشد اما اینکه آقای حاج میرزا عبدالوهاب فرمودند بایستی از اجانب قرض کنیم و به آقایان بدهیم و خوب است‌بعضی آقایان که‌ثروت دارند این حقوق را نگیرند اساساً مسئله ثروت‌و عدم‌ثروت درکار نیست‌ما نمیخواهیم مقامات‌را مخصوص بیك اشخاص معینی بکنیم که آنوقت بگوئیم‌چون‌این‌شخص دارای ثروت است کمتر حقوق بگیرد هرکس این‌مقام را حائز شد خواه متمول باشد خواه غیر متمول باید این حقوق را بگیرد و اگربخواهیم مقامات را باشخاص دارا اختصاص‌بدهیم گمان‌می کنم برخلاف مرام همگی باشد و البته نباید اختصاص باشخاص معین‌دادبعلاوه‌سابق حقوق‌رئیس‌الوزراء زیاد تر از این مبلغ بوده و از طرف کمیسیون ملاحظاتی شد و آنچه باید کسر شود کسرشد ولی چون کار رئیس‌الوزراء زیاد است یکنفر معاون برای او لازم است و وجود معاون فقط این‌نیست که‌اگر یك روزی‌رئیس‌الوزراء استعفا داد آنوقت جای او بنشیند معاون برای کمك کردن برئیس‌الوزراء است‌مثلا ملاحظه‌بفرمائیدامروزرئیس‌الوزراء کارهای وزارتی وخارجی دارد البته یك معاونی لازم است کار های ولایات را بکنند و جواب تلگرافات ومکتوبات را بدهد و وآنچه لازم بود در اینخصوص از طرف کمیسیون بودجه تحقیق ودقت شده‌ازحیث حقوق هم آنچه باید کسر کند کسر کرده است . ازحیث عده وافرادهم آن چه لازمهٔ صرفه‌جوئی بوده اقدامات شده وگمان می کنم بیش از این لازم نیست حرف زد .

نایب‌رئیس — آقای‌حائری‌زاده مخالفند ؟

حائری‌زاده - بنده در آن‌موقع که بودجه اعتباری از مجلس میگذشت عرض کردم این‌اعتبارات که بطور کلی بآقایان وزراءداده می‌شود آن هااشخاص ضعیفی که حقوق جزئی دارندازادارات بیرون می کنند واشخاصی که حقوق زیاد دارند باقی میگذارند وما برای تقلیل‌خرج لازم نیست صد نفر یاهزار نفر منشی و ضباط وثبات که‌ماهی پانزده الی ۲۰ تومان حقوق دارند بیرون کنیم وازکار بیکار کنیم بلکه همین قلمهای درشت را باید اصلاح کرد .

آقای رئیس‌الوزراء یامعاونشان یا سایر وزراء وقتی حقوق کمتر بگیرند چندان لطمهٔ بآنها وارد نمی‌شود ولی‌آن جزء ضعیف دولت که یك حقوق جزئی دارد اصلا حقوق اوازبین خواهد رفت وامروزه اغلب کسانیکه متصدی این‌امور میشوند متمول هستند ووقتی ماهی صد یا دویست تومان کمتر بگیرند خرابی و آبادی زیادی برای آن ها نیست ولی برای مستخدمین جزء خیلی خرابی‌وآبادی دارد باین نظر بنده با اینطور بودجه موافق نیستم وبعلاوه رئیس‌الوزراء بیشتر از اوقات یك کرسی وزارتی را اشغال‌می کند یك مبلغی هم از بابت آن پست می گیرد .

اگر چه این برخلاف‌عقیده من‌است ولی چون شور اول این مسئله از مجلس گذشت که‌اگر کسی مقام پائین تری‌را اشغال کرد فلان مبلغ استفاده کند باین نظر من حقوق ریاست وزراء را زیاد می دانم ومعاون رئیس‌الوزراء هم اگرسابقه نداشته است و برای شخص کار درست کرده اند .

یك کار زیادی است کارهای‌اداری رئیس‌الوزراء رارئیس کابینه ممکن است تکفل کند و دیگر معاون مخصوص‌لازم ندارد .

نایب‌رئیس — آقای ارباب کیخسرو مخالفند ؟

ارباب کیخسرو - خبر بنده در طریقهٔ تصویب بودجهٔ عرض داشتم چون دیدم آقای مخبر در جزئیات این بودجه داخل شدند لذابنده عرض می کنم این‌طریق تصویب بودجه‌نیست وباید مواد کلی که درفوق نوشته شده‌است خوانده شودمواد جزئی که نوشته شده‌است برای استحضار خاطر آقایان نمایندگان است و الا اگر بناباشد فردا بودجهٔ هر وزارت خانهٔ‌بیاید وبخواهند در جزئیات بودجهٔ هروزارتخانه صحبت کنند وقت‌خیلی‌زیادمیخواهد .

باید در کلیات هرماده شور کرد هرکس با مواد موافق‌است موافق است وهر کس موافق نیست پیشنهاد می دهد حذف شود یافلان مبلغ کسر شود و الا این ترتیب وقت را تلف می کند .

نایب رئیس — آقای دولت آبادی .

(اجازه)

حاج‌میرزاعلیمحمد دولت‌آبادی بنده ازآقای مخبر سئوالی داشتم که‌آیا این اصلی راکه نسبت بمعاونین اتخاذ کرده‌اند بطور کلی است یعنی کلیهٔ معاونین دارای این حقوق هستند یا فقط راجع بهمین معاون است چون اول دفعهٔ است که بودجه بمجلس می‌آید وما باید اصلی اتخاذ کنیم که معاونین تماما در یك حدود وروسای کابینه ها همه دریك حدود باشند می‌خواستم ببینم کمیسیون این ملاحظه کرده و نسبت بتمام معاونین این حقوق را معین کرده یا فقط برای معاون رئیس‌الوزراء این مقدار معین شده .

مخبر - برای معاونین وزارتخانه هایك اصل دیگری‌اتخاذ شده است ومابین معاون رئیس‌الوزراء ومعاونین وزارتخانه ها یکقدری تفاوت گذاشته شده برای تمام معاونین‌وزارتخانها همانطور که‌اظهار فرمودید یك‌اصل معینی اتخاذ شده است ودر بودجه ها منظور می شودلیکن‌معاون رئیس‌الوزراء با سایر معاونین مختصر تفاوتی‌دارد.

نایب رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی .

(اجازه)

(حاضرنبودند)

نایب رئیس - آقای آقا سید فاضل .

(اجازه)

آسیدفاضل - بنده موافقم کسی مخالفت نکرده‌است .

نایب‌رئیس - آقای دولت‌آبادی

(اجازه)

حاج میرزا علی‌محمد . بنده یکقسمت از سئوالم را عرض کردم ولی قسمت دیگرهم اینست بطوریکه آقای حائری زاده وآقای آسید یعقوب اشاره فرمودند در صورتیکه رئیس‌الوزراء یك وزارت خانهٔ راهم اشغال کند بموجب‌آن قانونیکه شور اولش از مجلس گذشت سه حقوق باید داده‌شود یکی برای شغل خود رئیس‌الوزراء یکی هم برای کفالت آن وزارت خانه ونصف از حقوق وزیر راهم به آن معاونی که کفیل است باید داد .

بنا براین بنده عقیده ام اینست که در اینجا اضافه شود که اگررئیس‌الوزراء وزارت خانه دیگری رااشغال کرد نباید آن حقوق را بگیرد یاآن که نصف آن حقوق گرفته‌نشود.

مخبر . آقای‌دولت آبادی‌فرمودند رئیس‌الوزراء سه حقوق میگیرند . خیر این‌طور نیست فقط برای مقام‌ریاست‌وزراء هزارو پانصد تومان حقوق معین کرده‌اند واماا‌گر یك وزارتخانه دیگریرا هم‌قبول کنند مطابق آن چه از مجلس گذشته است رفتارخواهدشد.

در باب کفیل آنوزارت خانه هم که فرمودند نصف حقوق وزارتی را خواهد گرفت .

عرض میکنم در صورتیکه رئیس - الوزراء وزیر باشند معاون حقوق اضافهٔ در یافت نخواهد نمود وهمان حقوق‌معاونت رادریافت‌خواهد کرد.

نایب‌رئیس . آقای حاج شیخ اسدالله‌موافقید ؟

حاج‌سیداسدالله . بلی

نایب رئیس — آقای آقا سید فاضل .

(اجازه)

آقا سید فاضل — بنده هم موافقم .

نایب رئیس - آقای حاج میرزا مرتضی چطور ؟

حاج‌میرزامرتضی بنده در یك قسمتش مخالفم.

نایب‌رئیس . بفرمائید.

حاج‌میرزامرتضی - اولا بنده راجع ببودجهٔ شخص رئیس‌الوزراء عرض ندارم وعرایض بنده را بعضی از آقایان فرمودند فقط عرض بنده راجع بمعاونت رئیس‌الوزراء است واین معاونت بطوری که گفته‌شد از زمان وثوق‌الدوله‌معین‌شده وهمانطور که آقایان‌فرمودندوجود معاون وقتی لازم است که وزیرنباشد و مواقعی که وزیر باشد معاون کاری ندارد هیچ وقت هم نمی‌شود رئیس‌الوزراءنباشد.

ثانیا حقوق زیادی راکه بنام معاون فعلی قرار داده اند نمی دانم چه صورت دارد ؟

اگرشهریه‌است‌باید‌درجزومستمریات منظور شود واگر شهریه نیست وچیزی است که اختصاص بشخص دارد حقوق معاون یك چیزی نیست که مختص بیك شخص معینی باشد هر کس دارای آن‌مقام شد آن حقوق راباو می دهند دیگردلیل ندارد که چون این‌شخص معاون است ما این‌اضافه رابدهیم واگر این شخص نبود آنوقت کمتر بدهیم لذابااین فقر فعلی واین دست تنگی مملکت بنده مخالفم که اینقدر حقوق بمعاون بدهند واصلا وجود معاون را برای ریاست وزراء لازم نمی دانم و عقیده ام است که‌حذف‌شود

نایب‌رئیس - آقای حاج شیخ اسدالله .

(اجازه)

حاج‌شیخ‌اسدالله - بااین‌ترتیبی که نسبت بهر قلمی مذاکره می شود که اگر نسبت بهر یك ازاقلام بودجه های مملکت اینقدر مذاکره‌شود ما کی می توانیم نتیجة بگیریم وآن هارا بگذرانیم این بودجه دارای چند ماده معین است و راجع بهر ماده بایستی مذاکراتی بشود و رای گرفته‌شود .

اما نسبت بکمك‌خرج‌معاون ریاست وزراءمن نمی فهمم مذاکرات آقایان چه مناسبتی دارد؟ اینجاعنوان‌شهریه‌نیست کمك خرج‌است کمك‌خرج‌واندامنیه‌هم‌چیزی‌است در همه جای دنیا معمول است این منحصر بما واین مملکت‌نیست معاون‌رئیس‌الوزراء رانمی شود گفت سیصدو هفتادوپنج‌تومان کمتر حقوق داشته‌باشد ونمی توان گفت برای یك شخص که یك خدماتی کرده است وسیصد وهفتاد وپنج‌تومان‌شاید کفاف مخارج اورانکند بیست‌وپنج‌تومان‌اندامنیته قرار ندهند ونمیشود گفت.

رئیس‌الوزراء یك مملکت کمتر از هزارو پانصدتومان‌بگیرد. بعضی‌ازآقایان می فرمایند رئیس‌الوزراها متمول هستند مگر شما بتمول‌اشخاص‌نظردارید ؟

برای مقام‌یك حقوقی معین می کنیم‌ممکن است یکوقتی یك شخص را برای ریاست وزرائی معین نمایند که هیچ دارای ثروت نباشد .

ما بودجه برای مملکت می‌نویسیم وارد در اشخاص نمی‌شویم که فلانی دارا است یا نیست و بنده این مذاکرات را بهیچوجه مربوط ببودجه نویسی نمی‌بینم ودیگر توضیح دادن هم لازم نداردزیرا توضیح واضحات است برای رئیس‌الوزراء بااین ترتیبات امروزه انصافاً هزاروپانصد تومان زیاد نیست و معاون رئیس الوزراء را هم نمی‌شود گفت کمتر از سیصدوهفتاد وپنج تومان حقوق داشته باشد و بنده پیشنهاد می کنم که مذاکرات کافی باشد و اگر آقایان مخالف نیستند خوب است مذاکراترا ختم کنیم

نایب رئیس — خیلی ازآقایان اجازه خواسته‌اند اگر مذاکرات کافی است ماده قرائت می‌شود ورأی می گیریم

حاج‌میرزاعبدالوهاب - اجازه بنده جواب آقای حاج شیخ اسدالله را بدهم .

نایب‌رئیس — ده نفر قبل از شما اجازه خواسته‌اند دونفره پیشنهادشده‌است قرائت‌می‌شود

(پیشنهاد آقای نظام‌الدوله بمضون ذیل قرائت شد)

(مقام ریاست مجلس مقدس شورای‌ملی دامت شوکته)

این بنده پیشنهاد می کنم که‌ازحقوق رئیس‌الوزراء کم نشود ولی ماده واحده ذیل تصویب گردد :

رئیس‌الوزراء — چنانچه‌بستی را اشغال کرد حق اخذ حقوق آنوزارت‌خانه را ندارد

(نظام الدوله)

نایب‌رئیس — آقای نظام الدوله توضیحات خودتانرا بفرمائید

نظام‌الدوله- گاهی اتفاق میافتد که موقعیت شخص رئیس‌الوزراء تصدیق خواهد کرد که پست یك وزارتخانه مهم‌را قبول‌نماید نمی‌توان اورا ازنظریه خودش محروم کرد ممکن است یك‌رئیس‌الوزراء متخصص در یك امر سیاسی باشد که‌اشغال آن پست برای او لازم باشد ووقتی یك پستی را اشغال کرد بواسطه داشتن یك ترتیبات لایقی می‌تواند نظریات خودش را بموقع اجرا بگذارد واز نقطهٔ نظر اقتصاد مملکت هم هزار تومان یاهفتصدو پنجاه تومان که‌برای برای یك وزیرمعین می‌شود بمنفعت مملکت مصرف می‌شود و آقایان باید تصدیق کنند که مقام را در عنوان کسر بودجه نبایدضایع کردموقعیت مملکت‌ودولت مقام مهمی است وقتی‌نباشد اشخاص‌را بجنبه کوچك بپذیریم و نظریه ما این‌باشد که بگردیم یك‌رئیس‌الوزرائی پیدا کنیم که باماهی صد تومان مملکت را اداره کند .

اهم ازاینکه لایق باشد یا نالایق اهم ازاینکه موقعیتش خوب باشد یانباشد فقط‌فقط بنام‌اینکه ماهی صدتومان‌میگیرد ما اورا معین کنیم البته مملکت درسایه‌یك همچو نظری اداره نمی‌شود وهزاروپانصد تومان هم ازبرای یك رئیس الوزرائی که درمقابل آن هزارو پانصد تومان مزدور اجتماع است وباید انجام وظیفه وخدمت کند زیاد نیست‌واگر انجام وظیفه‌وخدمت کند عقیده بنده این است که بیش‌ازهزار ویانصد تومان بمملکت حق خواهد داشت ماباید در تشکیلات مملکتی‌سعی و کوشش کنیم که عایدات مملکت را زیاد کنیم و آنقدرها در قلت خرج نظری نداشته باشیم .

بنده عقیده‌ام این است برفرض‌اینکه هزار تومان از یکجائی کسر کردیم ودر مقابل پنجاه هزار تومان تبذیر کردیم آیا چه فایده خواهد داشت؟ اگر ما عایدات خودمان را جمع‌آوری کنیم ودر ضمن هم باشخاص لایق حقوق مکفی بدهیم و از پرتو آنها استفاده کنیم البته بهترخواهد بود تا فقط بنام فلاکت ونکبت بودجه بخواهیم این‌مقاصد را اجرا کنیم

وزیرعدلیه — بنده تصورمیکنم نظر آقای نظام‌الدوله و پیشنهادی که فرمودند نسبت‌بوحدت حقوق‌رئیس‌الوزرا در موقع تقبل مقام وزارتخانه دیگر یك قدری مغایر باصول دموکراتیك متخذه در دنیا باشد .

زیرا قطع نظر از مقام باید گفت هر مقامی یك مزدی دارد اهم از کوچك وبزرك هر کس زحمت‌می کشد بایدمزدی بگیرد و این یك اصل‌مسلمی است که‌باید معتقد باشیم و بروی‌آن کار کنیم این ترتیبی که‌آقای‌نظام‌الدوله پیشنهادفرمودند هم عیب اساسی دارد و هم از نقطه نظر صرفه جوئی عیب دارد .

اما ازنقطهٔ‌نظراساسی‌عیبش این‌است که الزام‌میکندیك شخص را که‌کارمجانی کند اما عیب صرفه‌جوئی آن این است که وقتی یك رئیس‌الوزرائی دیدکه در مقابل یك‌کار ودوکار یك مزد خواهد گرفت‌قهراً مایل نیست دوکاررا عهده‌دار شود آنوقت یك شخص دیگری متکفل آن مقام می‌شود آنوقت چه خواهدشد ؟ آنوقت حقوقی که برای او معین می‌شود باحقوقی که رئیس‌الوزرا برای آن مقام میگیرد مطابق قانون تفاوت خواهد داشت وهمیشه ضرر خزانهٔ دولت است و ثانیاً وحدت عملی که لازمه توأم کردن دو مقام است از بین میرود.

مثلا اگر امروز وضعیت مملکت یك طوری باشد که رئیس‌الوزرا وزیر داخله هم باشدآنوقت زحمت‌مردم وادارات کمتر خواهدبود ولی اگر وزیر دیگری داشته باشد ادارات دو زحمت خواهند داشت مثلاحکام که‌راپورت می‌دهندبایددوراپورت بنویسند واز دو وزارتخانه جواب بآنها بدهند واین زحمات‌اسباب‌عدم حسن‌جریان

امور خواهد بود دراینصورت وقتی مملکت این اقتضارا دارد که رئیس‌الوزراء وزیر داخله هم باشد یعنی علاوه برشغل رئیس‌الوزرائی و سیاسی عمومی مملکت یك زحمات خاصی را هم عهده‌دار باشد من تصور می کنم موافق انصاف واصول اداری نباشد که باو یك حقوق بدهند

نایب‌رئیس — آقای نظام‌الدوله

(اجازه)

نظام‌الدوله — یك اعتراضی آقای سردار معظم بینده کرده‌اند که مجبورم توضیح بدهم اینکه فرمودند مزد ازبرای هر کاری هست وهر رئیس‌الوزرائی که قبول یك شغل دیگری کرد باید مزد بگیرد ودر مقابل آن حقوق کار کند اگرچه نظر من متوجه به آنیه نیست چون نمیدانم چه خواهد شد

ولی بدبختانه یك اصلی را که تابحال درمملکت شناخته‌ایم همان مزد گرفتن بوده ووظیفه‌شناسی را همان مزد گرفتن دانسته‌ایم ونظریات دیگری نداشته‌ایم اگر ماکاررا از برای مزد میکنیم باید انجام وظیفه هم بکنیم بنابراین تا آن اصل معرز نشده است بنده این پیشنهاد را مضر برای آنیه نمی‌دانم .

نایب‌رئیس — آقای تدین مخالفند؟

تدین — بلی بنده مخالفم و یك اخطار قانونی هم دارم مطابق نظامنامهٔ داخلی در موضوع پیشنهادات فقط پیشنهاد کننده میتواند توضیح بدهد وبعدهم اعضاء آن کمیسیون می‌توانند جواب او را بدهند و قبل ازهمه باید از مخبر سؤال شود قبول می کنند یاخیر

علی‌ای‌حال بنده بااین پیشنهاد مخالفم باین معنی که موردش اینجانیست این بودجه برای مقام است و تعیین دو یا سه شغل اینجا مورد ندارد آن لایحه که درجلسات گذشته شور اولش گذشت اگر نباشد مجلس تصویب کند جای این پیشنهاد در آن لایحه است وجایش اینجا نیست وآن قسمتی را که آقای سردارمعظم فرمودند که رئیس‌الوزراء کار میکند وباید مزد بگیرد. بنده این مطلب را اساساً نمی‌توانم تصدیق بکنم زیرا وجود یك وزارتخانه بالازم است یا لازم نیست؟ اگر لازم نباشد باید اصلا وزارتخانه را حذف نمود واگر لازم باشد باید برای او وزیر معین کرد

شق دیگری نیز هست وآن اینست که ممکن است رئیس دولت برای پیشرفت نقشه سیاست خودش مقتضی بداند یکی از وزارتخانه‌ها را درتحت نظر بگیرد البته در اینصورت برای اجرای نقشه سیاست خودش هم که شده است نباید ازتقبل پست یکوزارتخانه منتظر اجرو مزد باشد

وزیرعدلیه — مقصود ازعرایضی که کردم از نقطه نظر مصالح شخصی نیست بلکه از نقطه‌نظر مصالح عمومی ومملکتی است وچون وزارتخانه‌ها هم ازهمین نقطه‌نظر تشکیل می‌شود لذا نمی‌توان گفت که کار آنوزارتخانه را که بعهده می گیرد مزد نگیرد .

نایب‌رئیس — آقای نظام‌الدوله

(اجازه)

نظام‌الدوله — چون آقای تدین تذکری بینده دادند که موقع این پیشنهاد دراینجا نیست لذا بنده پیشنهاد خود را مسترد داشته ودر موقع خود پیشنهاد خواهم کرد .

نایب‌رئیس — پیشنهاد آقای مستشار السلطنه قرائت می‌شود

(بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می‌نمایم سمت ریاست وزراء توام باقبول یك پست ازوزارتخانه‌ها مقرر شود و حقوق آن یکهزار و پانصد تومان که دربودجه منظور شده است

(مستشارالسلطنه)

نایب‌رئیس — توضیحی دارید؟

مستشارالسلطنه — بنده راجع باینکه ریاست وزرا بایدپستی ازپستهای وزارتی را در تحت نظر بگیرند چون درضمن یك پیشنهادی که بدولت کرده ام این قسمت را گنجانده‌ام لذافعلا پیشنهاد خودرا مسترد میدارم

نایب‌رئیس — پس باید باین ماده رای بگیریم وگمانم اینست که بایستی تجزیهٔ شود .

مخبر — سهام‌السلطان - در تمام ماده بطورکلی باید رأی گرفته‌شود .

نایب‌رئیس - بسیارخوب درتمام ماده باید باورقه‌رای بگیریم .

مخبر — خیر دراین موادماده بماده بایستی بقیام وقعود رای گرفته‌شودو بعددر کلیات لایحهٔ باورقه بایدرای گرفته شود .

نایب‌رئیس — پس بماده اول رای میگیریم - آقایانی که موافقند . . .

آقاسیدفاضل - تقاضا شده است ماده اول‌را تقسیم بدوجزء فرمائید .

نایب‌رئیس - بسیار خوب مادهٔ اول قرائت میشود .

(آقای امیرناصر بمضمون ذیل — قرائت نمودند)

ماده اول — ریاست وزراء ماهیانهٔ یکهزار وپانصد تومان — سالیانه هیجده هزار تومان .

معاون رئیس الوزراء حقوق ماهیانهٔ ۳۷۵۰ قران کمك‌خرج ۲۵۰ قران سالیانهٔ ۴۸۰۰۰ قران .

ارباب کیخسرو - سابقا هم‌عرض کردم اینطور طرزرای گرفتن نیست بودجه از برای یکسال است نه‌از برای یکماه . آقای امیرناصر اینطور قرائت‌میفرمائید ، ریاست وزراء هزاروپانصد تومان درصورتی که باید اینطور رای گرفته‌شود، ماده اول ریاست وزراء ومعاون بیست ودو هزار وکسری تومان .

نایب‌رئیس - کسانی که باماده اول موافقند . . .

ملك‌الشعراء — استدعا می کنم این‌ماده تفکیك‌شود درباره رئیس الوزراء علیحده رای گرفته شود و در باره معاون علیحده .

(مخالفتی نشد)

نایب‌رئیس - پس‌اول باید بحقوق ریاست وزراء که سالیانهٔ هیجده‌هزار تومان است رای گرفته شود- آقایانی که موافقند قیام فرمایند .

(اکثر نمایندگان قیام‌نمودند)

نایب رئیس — تصویب شد رای گرفتهٔ می شود بحقوق معاون آقای - رئیس‌الوزراء .

آقاشیخ‌ابراهیم زنجانی — عقیده بنده اینست که‌درحقوق علیحده رای بگیرند ودر کمك خرج هم علیحده‌زیرا می ترسم بواسطهٔ کمك خرج اصلش هم رد شود .

نایب‌رئیس - پس‌اول بحقوق‌معاون ریاست وزراء رای میگیریم آقایانی که حقوق معاون رئیس‌الوزراء راسالیانه‌چهار هزار و پانصدتومان تصویب‌می نمایند قیام فرمایند .

(اکثر قیام نمودند)

نایب‌رئیس - تصویب‌شد - رای‌می گیریم بکمك خرج آقایانی که سالیانه‌مبلغ سیصد تومان برای کمك‌خرج معاون فعلی ریاست وزراء تصویب میکنند قیام‌نمایند

(عده قلیلی قیام نمودند)

نایب‌رئیس - ردشد- ماده‌دوم‌قرائت می‌شود . . .

فهیم‌الملك - چون‌درماده‌اول‌بطور تجزیهٔ رای گرفته‌شده بایدیکدفعه هم‌بتمام ماده اول‌رای گرفته شود .

نایب رئیس — مقصودتان اینست که بازهم در کلیه ماده اول رای گرفته شود .

فهیم‌الملك - بلی .

نایب‌رئیس - بسیار خوب آقایانی که بامجموع ماده اول موافقند قیام فرمایند

سهام السلطان - مبلغ سیصد تومان‌از مبلغ اصلی کسر میشودو باید بمبلغ ۲۲۰۰۰ تومان رای بدهند .

نایب‌رئیس - آقایانی که باماده‌اول مطابق آنچه که آقای سهام‌السلطان فرمودند موافقند قیام فرمایند .

(اغلب قیام نمودند)

نایب‌رئیس - تصویب‌شد- ماده‌دوم قرائت میشود .

(بمضمون ذیل قرائت شد)

اداره کابینه (۱۶۴۴۰) تومان

نایب‌رئیس — آقای حائری زاده مخالفید ؟

حائری‌زاده - بلی

نایب‌رئیس — بفرمائید .

حائری‌زاده - بنده‌از آقای مخبر سؤال می کنم این اصولی که در اینبودجهٔ اتخاذشده آیابرای کلیهٔ دوائرمملکت‌است یا مخصوص بکابینهٔ ریاست وزراء استویا سایر دوائر درحقوق تفاوت دارند ؟ اگر اینطور است بنده بااین‌قسمت مخالفم .

مخبر (سهام‌السلطان) - اساسا همانطور که در باب معاون ریاست وزراء عرض کردم برای کلیهٔ اعضاء کابینه ریاست وزراء تفاوت حقوقی منظورشده‌است زیرا هم زحمتشان زیادتراست وهم‌اشخاص‌لایق تری را لازم دارد راجع برئیس کابینه تقریبا مطابق‌همان اشلی‌است که‌برای‌سایر وزارتخانها منظور شده اما راجع باعضاء کابینهٔ چون ترفیع مقام ندارند و همیشهٔ در همان شغل باقی هستندوده دوازده سال خدمت می کند ورتبهٔ بالاتری‌نیست که‌بآنها رجوع شودباین‌جهت یك‌تفاوت‌حقوقی‌برای آنها منظور شده‌است .

نایب رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب مخالفید ؟

حاج‌میرزاعبدالوهاب - بلی .

نایب‌رئیس - بفرمائید .

حاج‌میرزاعبدالوهاب - در این پیشنهاد کمیسیون بعضی‌چیز ها نوشته‌شده که بنده درست نمی فهمم‌می نویسدمترجم و منشی اول صدوده تومان منشی‌یك نفر صد تومان

دوباره می نویسد منشی‌دونفردویست تومان نمی دانم این جزئیات برای‌چیست؟ چرا یك مرتبه ننوشته اند ۳ نفر یا ٤ نفر و تفکیك کرده اند ؟ وآنگهی چه فایده دارد که ما برای‌اشخاص‌کار درست کنیم ؟ اگر این طور باشد هرچه بی‌کار است‌ما باید داخل کابینهٔ ریاست‌وزراء بنمائیم

مگر کابینه ریاست وزراء‌چقدر کار دارد؟ چه لازم کرده است در مملکتی که سرتاسر آن را فقر گرفته است ما این‌همه اجزاء درست کنیم و در آخر سال از اجانب‌پول قرض کنیم و باین‌اشخاص‌بدهیم بنده با این ترتیب مخالفم

نایب‌رئیس — آقای‌حاج‌شیخ‌اسدالله .

(اجازه)

حاج‌شیخ‌اسدالله - اگر درست ملاحظه بفرمائید در این بودجه برای اشخاص‌کار تعیین نشده و آقایانی که از مکاتیب صادره وارده کابینه‌ریاست‌وزراء اطلاع دارند تصدیق خواهند کرد دوسه‌نفر منشی برای‌کابینه ریاست وزراء‌زیاد نیست و این ها هم یك‌اشخاصی نیستند که‌جدیداً در این‌کابینه داخل شده باشند.

هریك از اینها هفت سال و ده‌سال

دوازده سال به‌تفاوت‌خدمت کرده‌اند و این که حقوق منشی‌را باین‌طورزیاد کرده اند از روی فلسفه و اساس بوده است‌و منشی های سایر وزارتخانه‌ها که حقوق باین زیادی ندارند جهت آن اینست که‌در آن جاها هر چند سال یك مرتبه ترفیع رتبه می دهند و البته در این صورت اشخاص که دوازده سال در یك مقامی خدمت کرده باشند و حقوقشان زیاد نشده باشد ندارند

باین‌جهت حقوق‌قدری زیادترمنظور شده است که اگر ترفیع رتبه‌ندارند اقلا باین عنوان خوش وقت باشند واز روی دلگرمی خدمت نمایند و چنانکه عرض کردم درکابینه ریاست وزراء‌تازه اشخاص وارد نشده اند و از حقوق بعضی‌اشخاص هم‌کمیسیون یك جزئی کسر نمودند و امروز آن ها برای همین کسر بکمیسیون اعتراض دارند و شکایت می کنند که چرا باید بعد از چندین سال خدمت‌ازحقوقی هم که بآنها داده می شده کسر شود وحق هم با آنها است زیرا اگر حقوق آن‌ها را زیاد نمی کنیم لااقل نباید کسر نمائیم این است که بعقیده بنده این بودجه بسیار منظم است و به هیچ وجه محل ایراد نیست .

نایب‌رئیس - آقای دولت آبادی مخالفید؟

حاج میرزا محمد دولت آبادی - بلی .

نایب‌رئیس - بفرمائید .

حاج‌میرزاعلی محمد — چون در باره معاون مطالبی عرض کردم‌وآقایان دیگرهم اشاره کردند اینست که عرض‌می‌کنم باید اساساً درجات و حقوق‌مأمورین کشوری‌و لشکری ازروی یك‌اشل‌منظمی باشد چنانکه در سایر دول هم است که در تقسیمات کشوری هم همان تقسیمات و درجات لشکری را منظور می — دارند و از روی یك اشلی حقوق می دهند واگر بخواهند در مورد کابینه ریاست وزراء رعایتی بکنند باید درخیلی موارد دیگرهم رعایت بکنند وبا این ترتیب هیچوقت قانون‌استخدام‌درتحت یك‌اصول منظمی در نخواهدآمد و اگر بخواهند قانون استخدام را رعایت کنند بایداز اول تمام منشی‌هارا هم درجه وهم رتبه قرار دهند ورئیس‌کابینه یك وزارت خانه را بارئیس کابینه وزارت دیگر هم رتبه قرار دهند مثلا اگر بخواهند بانظام مقایسه کنند باید درجه رئیس کابینه‌فرضا همدرجه بایك سرهنك باشد منتهی فرقی که هست سرهنك درخدمات لشکری‌است ورئیس کابینه درخدمات کشوری بنابر این بعقیده بنده‌باید تمام حقوقات اعضاء کابینه ریاست وزراء با حقوقات اعضاء سایر وزارتخانه‌ها مساوی باشد مثلا حقوق‌منشی اول وزارت خانه ها باحقوق منشی اول کابینه ریاست وزراء وقس علیهذا وراجع بارتقاء رتبه هم که فرمودید البته درقانون استخدام مراعات خواهد شد

سهام السلطان — اولا راجع باینکه آقای‌دولت آبادی می‌فرمایندحقوق مأمورین‌لشکری‌و کشوری را دریکردیف قرار دهندعرض‌می کنم قعلاترتیب درجات مأمورین لشکری و کشوری بایکدیگر اختلاف داردولی راجع بادارات کشوری همان نوع که عرض کردم‌یك مدرکی‌برای حقوق آنها معین شده ولی البته اداره و دوائره وشعبه با یکدیگر فرق دارد مثلا رئیس کابینه یك اداره رئیس اداره است ولی همان رئیس کابینه دراداره دیگری دائره می‌باشد و شما نمیتوانید بگوئیدهر دو در یکدرجه باشند همینطور در کابینه ریاست وزراء هم مطالبی که نوشته میشود راجع بسیاست‌مملکت‌است واگر بخواهیم اعضاء کابینه دیگری که‌یك مطالب‌جزئی تر وسهل تری‌می‌نویسد برابر نمائیم‌البته ازروی عدالت رفتار نکرده ایم خصوصاً اعضاء کابینه ریاست‌وزراء که هریك‌دوازده سال بلکه متجاوز بدون اینکه ترفیع رتبه ومراعات قانون‌استخدام درحق آنها شده باشد خدمت کردهٔ اند البته در اینصورت بایدتاقانون استخدام وضع نشده یك حد اعتدالی برای آنها قرار داد تادل گرم باشند

نایب‌رئیس — شاهزاده محمد - هاشم میرزا موافقند

محمدهاشم‌میرزا — بلی

نایب‌رئیس — آقای فتح‌الدوله چطور ؟

فتح‌الدوله - مخالفم

نایب‌رئیس — بفرمائید

فتح‌الدوله - بنده ازآقای‌مخبر سؤال می کنم چه‌نظر خاصی دراین‌بودجه داشته اند که دریك قلم می‌نویسد یکنفر منشی صد تومان درقلم بعدش بازهم می نویسد منشی‌دونفر دویست‌تومان‌میخواستند بنویسند سه نفر منشی سیصد تومان ثانیاً می‌نویسد فرمان نگار هشتاد و پنجتومان در صورتی که در مقابل اسم فرمان نگار ننوشته اند منشی دوم معلوم می‌شود این سمت منشی اولی است‌اگر اینطور است چرا حقوق دونفرمنشی اول‌باهم‌این‌اندازه فرق دارد - ثالثادر قلم یازدهم‌ودوازدهم نوشته شده است منشی دوم شصت تومان وبعد می نویسد پنجاه تومان درصورتیکه هردو منشی دوم هستند خوب است آقای مخبر توضیح بدهند که از روی چه‌قاعده و ترتیب این بودجه نوشته شده است

نایب‌رئیس - آقای‌محمدهاشم‌میرزا

(اجازه)

محمد هاشم‌میرزا — بنده از مذاکرات غیرلازم که‌درقدیم هم‌میخواندیم چرا بدان گفت و بخوان نگفت ؟ یاچرا اعلم گفت وافهم‌نگفت ؟ خیلی متعجبم می فرمند توضیح بدهند که چرا صد تومان و دویست تومان نوشته‌اند و سیصد تومان ننوشته‌اند ؟یاچرا باعداد نوشته اندوبسیاق ننوشته‌اند ؟ بنده نمی دانم این توضیحی دارد ماهم در کمیسیون بودجه توضیحات زیاد خواستیم معلوم شد این‌اصطلاحات خاصی است اسم یکی را منشی اول گذارده‌اندواسم دیگری‌رامنشی‌دوم‌یامنشی سوم واین مسئله قانون کلی ندارد وقابل اعتراض هم نیست در کابینه ریاست وزراء این قسم تقسیم‌بعدی‌شده است وازهر کس کاری بر می‌آید باو رجوع کرده اند و اسمی برای‌او گذارده‌اندوماهم‌در کمیسیون بودجه فکر کردیم اگر باین ایرادات بی مورد متشبث‌شویم‌اسباب تعویق تهیه‌بودجه خواهد شد و با نداشتن قانون استخدام این بودجه هم مثل بودجه های قبل می - شود که هفده سال است ازهمر مشروطیت می گذرد و هنوزیك بودجه صحیحی‌ترتیب داده نشده این‌بود که گفتیم این‌اشکالات رانکنیم‌وهرطورهست‌این‌بودجه‌رابگذرانیم تا وقتی که قانون استخدام مطرح شود و البته درآنجا طبقه بندی خواهیم کرد این دست که بنده خواهش می کنم هرچه زود ترسعی بکنیم بودجه ها بگذارد و کمتر ازاین ایردات و اشکالات بنمائیم

نایب‌رئیس — آقای فهیم‌الملك مخالفید

فهیم‌الملك — خیر موافقم

نایب‌رئیس - آقای سردار معظم کردستانی چطور ؟

سردارمعظم - موافقم

نایب‌رئیس - آقای‌آقاسید یعقوب موافقید ؟

آقاسیدیعقوب - بلی

(ازطرف‌بعضی نمایندگان — مذاکرات کافی است)

نایب‌رئیس — رأی میگیریم به ماده دوم اداره کابینه آقایانی که با ماده دوم موافقند قیام فرمایند

(اغلب‌نمایندگان قیام‌نمودند)

نایب رئیس — تصویب شد .

آقا سید فاضل

(اجازه)

آقاسیدفاضل - بنده پیشنهاد می کنم تنفس شود که آقایان هم بانتخاب کمیسیونها بپردازند

سهام‌السلطان - چون سه ماده دیگر ازاین بودجه بیشتر باقی نمانده و اینها هم مسئله نیست که‌اهمیت داشته‌باشد خوب است این مواد تصویب و بعدتنفس شود

نایب‌رئیس - بسیارخوب ماده‌سوم قرائت می شود

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده سوم - اجزاء جزو ۳۹۱۲ تومان

نایب‌رئیس - آقای‌تدین مخالفید

تدین - خیر مگرممکن است کسی هم با اجزاء جزو مخالف باشد ؟

نایب‌رئیس - پس معلوم می‌شود مخالفی نیست

(گفته شد خیر)

رأی می گیریم آقایانی که با ماده سوم موافقند قیام فرمایند

(اکثرنمایندگان قیام نمودند)

نایب‌رئیس - تصویب شد

مادهٔ چهارم قرائت می‌شود

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده چهارم - مصارف‌ماهیانه اعتبار (۷۸٦۰ تومان)

سهام‌السلطان — **مخبر** - باید دانست در اعتبارات یك اعتباری برای مخارج سالیانه است و یك اعتباری هم هست که برای مخارج ماهیانه معین می شود در ماده چهارم همانطور که ملاحظه می فرمائید اعتبار برای مخارج ماهیانه منظور شده است ولی در ماده ٥ اعتبار برای مخارجی است که درعرض سال اتفاق میافتد و این اعتبار هم لازمهٔ اش این نیست که حتماً بمصرف برسدبلکه باید در لایحه تفریغ بودجه هر قدر بمصرف رسیده بحساب بیاورند

نایب رئیس - آقای آقاسیدیعقوب مخالفید ؟

آقا سید یعقوب - بلی

نایب رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - بنده نظرم خیلی ضیق نیست وهمانطور که‌اول عرض کردم‌نسبت باین مواد مخالفتی ندارم‌لکن در این ماده بالخصوص چون کلیه‌جزئیات را کمیسیون بودجه‌در بودجه منظورداشته است‌دیگرنمی‌دانم این اعتبار برای‌چیست و باآن جزئیاتی که‌مابرای مخارج گزاف رأی داده‌ایم گمان می کنم این اعتبار دیگر مورد نداشته باشد این‌است که‌بنده‌با این اعتبار مخالفم

سهام السلطان - گویا آقای‌آقا سید یعقوب صورت شرح ماده را ملاحظه نفرموده‌اند باینجهته است که این‌فرمایش را میفرمایند زیرا این ماده شامل یك‌چیز های است که‌حتما لازم است ازقبیل‌لوازم التحریر ومصارف روشنائی وخرج آبدار خانه وغیر که البته تصدیق می‌فرمائیدتمام

اینها برای کابینهٔ هیئت وزراء لازم‌خواهد بود ودر اینجا هم بطوراعتبار نوشته‌شده که هرقدر خرج کردند در آخرسال‌جزء لایحهٔ تفریغ بودجه محسوب‌میشود

نایب رئیس - آقای حاج شیخ سدالله موافقید ؟

حاج شیخ اسدالله — بلی موافقم

نایب رئیس - آقای آقا سید فاضل چطور ؟

آقاسیدفاضل- بنده هم موافقم

(جمعی گفتندمذاکرات کافی‌است)

نایب‌رئیس- پس‌ماده چهارم‌دوباره قرائت‌میشود ورأی می گیریم.

(مجدداً قرائت شد)

نایب رئیس - آقایانی که‌این‌ماده راتصویب‌میکنند قیام فرمایند

(اکثرنمایندگان قیام نمودند)

نایب‌رئیس - تصویب‌شد

ماده پنجم قرائت میشود

(آقای‌امیرناصر (بمضمون ذیل قرائت‌شد)

ماده‌ه اعتبار مخارج متفرقه ۳۰۴۰ تومان

سهام السلطان - درابتدای‌جلسه توضیح دادم که دراین بودجه یك فقره حقوق تلگرافچی حضوری ازقرار ماهی سی‌وپنجتومان ازقلم افتاده است که‌درسال چهار صدوبیست تومان میشود بنابراین‌بر جمع کل ۴۲۰ تومان‌اضافه میشودبطوری که جمع کل ماده ۵ (۳۴۶۰) تومان خواهد شد

نایب رئیس - آقای فتح الدوله مخالفید ؟

فتح‌الدوله - بلی مخالفم

نایب رئیس - بفرمائید.

فتح الدوله - پس‌از اینکه‌ماتمام اقلام را مثل مخارج ییلاق وسوخت‌زمستان و روشنائی ومصارف آبدار خانه و خرج نهار و مواجب تمام اجزاء جزء و کل در اینجا تصویب کردیم دیگر بنده نمیدانم این صدسه اعتبار یعنی ۹۸۰ تومان‌برای چیست ؟

سهام‌السلطان -اگر چنانچه‌نظر مبارك باشد در اعتباری که برای بودجه های کل تصویب شد یك‌اعتباراتی درسنهٔ قبل برای وزارتخانه ها بود که قرار شد در بودجه های هذه‌السنه هم منظور شود چون در بودجهٔ سنهٔ ماضیه صدسه اعتبار برای تمام وزارتخانه ها منظور بوده و در بودجه ریاست وزراء هم منظور کرده‌اند والبته اگر مخارج فوق العادهٔ پیش بیاید خرج میشود والا درآخرسال باقی‌خواهد ماند نوشتن دربودجه حتماً مستلزم این نیست که‌این اعتبار خرج‌شود

نایب رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب موافقید یامخالف؟

حاج‌میرزا عبدالوهاب عرایض بنده همان بوده که آقای فتح الدوله فرمودند

نایب‌رئیس - جواب آن ازطرف آقای مخبرداده‌شد

آقای کازرونی

(اجازه)

حاج میرزا علی کازرونی بنده‌می‌خواستم‌سؤال کنم که‌این تلگرافچی حضوری از تلگرافخانه هم حقوق میگیرد یاخیر ؟ اگر ازآنجا هم می گیرد دیگر این چهار صدوبیست تومان موردندارد

نایب رئیس — آقای ارباب کیخسرو

(اجازه)

ارباب کیخسرو - آقای کازرونی می‌فرمایندتلگرافچی‌حضوری‌ازتلگرافخانه حقوق می گیردیاخیر؟ بنده‌عرض‌میکنم‌البته این تلگرافچی‌ازتلگرافخانه‌حقوق‌می گیردولی در تلگرافخانه باید اوقات معین کار کندو در هیئت وزراء کار فوق العاده دارد و البته این حقوق‌رابعنوان فوق‌العاده‌خواهد گرفت و اما راجع بقسمتی که‌آقای‌مخبر فرمودند حقوق تلگرافچی درمطبعه‌ازقلم افتاده‌عرض میکنم اینطورنیست‌درموقعیکه اصل بودجه را مینوشته‌اند ازقلم افتاده نه در مطبعه

نایب رئیس — آقای دولت آبادی

(اجازه)

حاج میرزا علیمحمد دولت آبادی- مخالفت‌بنده‌درخصوص‌تلگرافچی نیست راجع بمخارج ییلاقی وحمل و نقل‌و غیره است زیرا میبینیم این قبیل‌چیزها در مخارج ما کم‌کم زیاد می‌شود یکی از آقایان وزراء نقل‌می کرد که‌درسابق‌ماهی دویست تومان‌پول بنزین وهزارتومان‌خرج ییلاق بمن داده میشد بعقیدهٔ بنده حقوقی که برای خود آنها معین کرده‌اند کفایت مخارج ییلاق و سایر مخارج آنها را خواهد کرد

سهام السلطان — خرج ییلاق برای وزارتخانه ها منظور نشده‌فقط‌برای کابینهٔ ریاست وزراء و وزارت خارجه منظور شده است زیرا این دو وزارتخانه محتاج به ییلاق رفتن هستند و تصدیق می‌فرمایید که‌مخارج ییلاق خیلی زیادتر از این مبلغ است وآنچه باید کسر شود کمیسیون کسر کرده‌واین مبلغ تنهابرای رئیس الوزراء نیست بلکه برای منشیان‌و اعضای کابینه هم هست ونمیشود مخارج ییلاق را بااین حقوق کمی که‌اجزاءدارند بخود آنها تحمیل نمود

نایب رئیس — مذاکرات کافی نیست؟

(جمعی گفتند کافی است)

نایب‌رئیس — ماده پنجم دو باره قرائت میشود ورای می گیریم

(مجددا قرائت‌شد)

نایب‌رئیس — آقای اقبال‌السلطان پیشنهادی راجع باین ماده نموده‌اندقرائت می‌شود

(بشرح ذیل قرائت‌شد)

بنده‌پیشنهاد میکنم درستون‌توضیحات نوشته شود ، از اعتبار صدی سه حقوق اضافه حقوق و کمك خرج داده‌نشود

اقبال‌السلطان

سهام‌السلطان - البته‌آقایان‌در نظر دارند که درلایحهٔ که‌سابقاًبرای‌تهیهٔ بودجه ها تصویب شد قید شده بود که از اعتباراتی که برای وزارتخانه ها تصویب می‌شود حق ندارند اضافه حقوق بکسی بدهند

اگرمصارف فوق‌العاده‌پیش‌آمدخرج می‌نمایند والا باقی خواهدماند

اقبال‌السلطان — بنده متقاعد شدم

نایب‌رئیس - آقای دولت آبادی چه فرمایشی دارید ؟

حاج میرزا علی‌محمد - بنده تقاضای تجزیه‌می کنم

نایب رئیس - تجزیه بین حقوق تلگرافچی حضوری یا سایر فقرات را می‌فرمائید ؟

حاج میرزا علیمحمد — خیر خواستم عرض کنم که بین مخارج ییلاق وحمل‌ونقل وغیره باسایر مخارج تفکیك شود .

سهام‌السلطان - غیر از مخارج ییلاق وحمل ونقل‌دوهزار وچهارصدوشصت تومان‌میشود

نایب‌رئیس- بسیار خوب آقایانی که‌ماده پنجم راعیراز مخارج ییلاق و حمل ونقل تصویب‌میکنند قیام فرمایند

(غالب نمایندگان قیام نمودند)

نایب‌رئیس - تصویب‌شد

رای می گیریم بمخارج ییلاق‌وحمل‌و نقل وغیره به‌ترتیبی که‌نوشته شده‌آقایان تصویب‌می کنند قیام فرمایند

(عدهٔ ازنمایندگان‌قیام نمودند)

نایب رئیس — سی‌وپنجنفررأی دادند

(جمعی گفتند بیشتربود)

سهام السلطان (مخبر کمیسیون بودجه)چهل رأی بود

نایب‌رئیس - مشتبه شد دو مرتبه رأی می گیریم آقایانی که مخارج ییلاق‌و حمل ونقل وغیره‌را تصویب میکنند قیام بفرمایند

(اغلب نمایندگان‌قیام نمودند)

نایب‌رئیس - تصویب شد

در مجموع دوفقره ماده پنجم رای گرفته میشود آقایانیکه تصویب می کنند قیام بفرمایند

(اکثرنمایندگان قیام نمودند)

نایب‌رئیس - تصویب شد

نسبت بکلیه این راپورت باورقه‌رای گرفته میشود آقایانیکه تصویب می کنند ورقه سفید والا ورقه کبود خواهند داد .

(اخذآراء بعمل آمده آقایان منتصرالملك‌وحاج میرزااسدالله خان استخراج نمود)

(بترتیب‌ذیل‌نتیجه حاصل گردید)

عده حضار ۷۴

ورقه سفید علامت‌قبول ۴۸

ورقه کبود علامت‌رد۸

ورقه سفید بی‌امضاء علامت امتناع ۲

امتناع ۱۶

نایب رئیس - عده رای‌دهندگان ۷۴

ورقه سفیدعلامت قبول۴۸...

ارباب کیخسرو - عده‌رای دهندگان ۷۴ نبود عده حضار ۷۴ نفر است عدهٔ اصلا رای نداده‌اند

نایب‌رئیس - بلی عده حضار ۷۴ نفر ورقه سفید علامت قبول۴۸ ورقه‌کبود علامت رد ۸ امتناع ۱۸ بودجه کابینه ریاست‌وزراءبه چهل وهشت‌رأی‌تصویب‌شد

(اسامی‌قبول کنندگان)

آقایان عدل السلطنه — ارباب کیخسرو عمادالسلطنه خراسانی — فهیم الملك - آقا سیدیعقوب — حاج میرزا اسدالله‌خان امین الشریعه — جلیل الملك — سردار جنك - محمد هاشم‌میرزا - اقبال‌السلطان آقاسید محمد تدین — رئیس التجار - حاج شیخ اسدالله — حاج میرزاتقی خان صدرالاسلام — عمید الممالك — حاج مقبل السلطنه - صدرائی - سهام السلطان وکیل الملك — شیخ‌الاسلام ملایری - میرزا ابراهیم خان ملك آرائی — عماد السلطنه — طباطبائی — رکن الملك منتصر الملك — شیخ‌العراقین زاده امید ناصر - صمصام السلطنه — بیان الدوله مدرس - مستشار السلطنه - سردار معظم کردستانی - رفعت الدوله - میرزاابراهیم قمی — نصیر السلطنه - نصیر دیوان - میرزاهاشم آشتیانی — آقاسید فاضل - کاشانی — ملك الشعراء - فتح الدوله سالار معظم — غضنفرخان - نظام‌الدوله آقا میرزا محمد نجات — آصف‌الممالك امین التجار - سدیدالملك

(اسامی رد کنندگان)

آقایان حائری زاده — آقا میرزا

علی کازرونی — بیان الملك — آقا میرزا طاهر تنکابنی — بهاء الملك — حاج میرزا عبدالوهاب — محقق العلماء آقا شیخ محمدحسن کروسی

نایب‌رئیس-اگر آقایان‌موافق‌باشند بیست دقیقه تنفس داده‌شود ولی در تنفس باید کمیسیونها را انتخاب‌بفرمایند

وحیدالملك - جلسه‌ختم‌است

نایب‌رئیس - خیرتنفس است‌آقای زنجانی فرمایشی داشتید؟

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - اگر جلسه ختم است باید آقای رئیس الوزراء تشریف بیاورند جواب سؤال‌بنده را بدهند

نایب‌رئیس - عرض کردم تنفس است جلسه‌ختم نمیشود

وزیرعدلیه - آقای‌رئیس‌الوزراء هم‌هنوز تشریف‌نیاورده‌اند

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل وپس از یك ساعت مجدداً تشکیل گردید)

نایب‌رئیس - جلسه رابابد خاتمه دادولی آقای ارباب کیخسرو اجازه‌خواسته فرمایشی بفرمایند

ارباب کیخسرو - بنده‌درخصوص راپورت کمیسیون عرایض‌راجع بمسیودوبوا توضیحی داشتم بنده درآن موقع‌هیچ‌نظر مخالفت با شاهزاده محمد هاشم میرزا یا با مسیودوبوا نداشتم آقای محمد هاشم میرزا درکار خود نهایت جدیت و فعالیت را دارندودرسه دوره نمایندگی که باایشان بودیم فقطسه ساعت و کسری‌غیبت‌داشته‌اند مقصود بنده این بود که فقط مطالب‌دراین جا خوانده نشود بلکه از این‌خیانتهائی که در اینجا نوشته شده است یك نتیجه هم گرفته شود

نایب‌رئیس — آقای زنجانی — آقای رئیس‌الوزراء را از سئوال خودتان مسبوق کرده‌اید ؟

آقاشیخ ابراهیم زنجانی — بلی .

نایب‌رئیس - بفرمائید

آقاشیخ‌ابراهیم - بنده سه چهار ماه قبل تقاضاکردم هیئت وزراء بصورت هفت ماده صورت مستخدمین خارجه‌رابااین طریق که مثلا در کدام کابینه استخدام شده‌اند وحقوق مقرره‌شان چیست ودر چه کارند و کنتراتشان منقضی شده یا نشده بمجلس‌بفرستند مدتی گذشت وصورت‌نیامد دوباره تقاضا کردم صورتی فرستاده شد که اسم مستخدمین نظام وژاندارم ومستخدمین مریضخانه ها و ضرابخانه هم اگر هست در آن برده نشده بود البته تصدیق می فرمائید که سئوال برای اعتراض‌نیست‌برای اطلاع سؤال کننده‌وسایر آقایان‌نمایندگان وهمچنین جلب توجه هیئت‌وزراء است بآن مطلبی که سئوال می‌شود زیرا وقتی مطلبی بمقام سئوال و جواب آمد قدری اهمیت پیدامیکند

بنده صورتی را که داده شده بدقت ملاحظه کردم تقریبایاتحقیقاً صدنفرمستخدم خارجه صورت داده‌اند که سیصدهزارتومان بلکه بیشتر مقرری آنها است واغلب‌هم کنترات ندارند ومعلوم نیست بچه ترتیب استخدام شده‌اند آنهائی که کنترات دارند کنتراتشان‌منقضی شده یانشده واگرمنقضی شد چند وقت دیگر باقی مانده بعضی با حقوق خیلی گزافی استخدام شده‌اند مثلا وستداهل ومولیتر ارزاق هریك بسالی ده هزار تومان استخدام شده‌اند علاوه بر کرایه خانه و سوخت و روشنائی و سایر چیزها شرایط عجیب و غریب دیگری نیز هست مثلابعضی بفرانك استخدام شده‌اند آنوقت شرط کرده‌اندفرانك‌ازقراردوقران بپول ایران تبدیل شود و همچنین شرط شده دولت برای خرج آمدن‌بعضی‌چهارصد بدهد و برای خرج برگشتن هم‌چهارصد تومان بعلاوه مقرری یکساله همچنین‌شرط شده است که اگر مثلا بخلیج فارس‌بروند یك ثلث حقوق هم اضافه شود و اگر خارج از طهران شدند روزی دو تومان۴ تومان اضافه بگیرند

بعضی بمحض رسیدن اندامنیته پیدا کرده اند مثلا در فوائد عامه یك نفر دویست و شصت تومان ماهیانهٔ دارد و ۶۰ تومان هم بعنوان ریاست مدرسه رنك - ریزی می گیرد که نمی دانم در آن جا چه رنگی می ریزند.

بعضی ۲۵ ساله و برخی بیست‌ساله استخدام شده اند باید دید چه منافعی از استخدام آنها حاصل شده اگرهیئت‌وزراء این چیزها را فایده‌می دانند بایدعلی — الدوام مستخدم بیاوریم و حقوق بآن ها بدهیم و بازهم محتاج باشیم بعقیده بنده مستخدم آورد برای این که رفع حاجت ما بشود وآنچه‌میدانندبماهم‌بادبدهند بنده می خواستم از حضرت آقای‌رئیس‌الوزراء تقاضا کنم بمستخدمین خارجه بفرمایند اشخاصی‌را که در زیر دستشان‌کار کرده‌اند نشان بدهند تا ببینم آیا در این‌مدت کسی راتربیت کرده اند که بتوانند عوض آنها کار کنند یاخیر

بعقیده بنده اگر یك مقصود بعمل باشد مافوق تمام استفاده هائی است کهما می توانیم از وجود آن ها بکنیم‌حالااگر فوائدی حاصل شود بنده نمی دانم می - گویند گمرك را مرتب کرده‌اند لیکن این ترتیب درزمان استبداد هم بوده‌و باید دید از آنزمان‌ببعدچه فوائدی حاصل‌شده بهر حال چهل و هشت نفر برای گمرك استخدام شده‌اند.

سی و هفت نفر بلژیکی‌مستخدم‌است که یکصد و سیزده هزار تومان حقوق می گیرند .

ده نفر فرانسوی بچهل و شش‌هزار تومان غیر از اندامنیته و سایر شرایط ۱۰ نفر از اهشمانی دوازده‌نفرانگلیسی پنج نفر ایتالیائی پنجنفر یونانی سه نفر دانمارکی سه‌نفراطریشی۵ نفرآذربایجانی تازه دولت دونفر هندی یك‌نفر ارمنستانی یك نفر شامی وچك‌اسلاوی وسایر ملل‌نیز استخدام شده اند شرایط دیگر نیز دارند مثلا بعضی که اینجا واردشدند علاوه‌برخرج سفر دولت باید اثاثیه‌هم برای آنها تهیه کند کرایه خانها و مدد معاش هم دارند واقعا اسباب تعجب است یکنفر انگلیسی در تلگراف خانه به۲۲۵۰ روپیه مستخدم شده حالا ملاحظه بفرمائید استصوابی مخصوص ۲۲۸ روپیه خورده خرج ۲۵ روپیه استصوابی در ایران سی روپیه ۰ استصوابی برای گمرك ۱۳ روپیه‌برای‌مال سواری سی روپیه برای زمان مجاعه ۳۱ روپیه احتیاطا برای تفاوت قیمت روپیه ۵۴ روپیه

کرایه خانه سی‌وپنج تومان تمام این ها برای یکنفر است آن‌هم با روپیه حالا سایر تفضیلات را عرض نمی کنم خواستم از حضرت آقای رئیس‌الوزراء سئوال کنم از این مستخدمین چه فوائدی حاصل شده اگر خدمتی کرده‌اند معلوم‌شودتاخوشوقت بشویم ومخصوصا بفدها از دولی که حسن خدمت بجا آورده‌اند استخدام کنیم اگر هم فایده حاصل نشده و کسی را تربیت نکرده‌اند آن‌هم معلوم شود علاوه بر این می خواستم بدانم دولت در خصوص این مستخدمین‌چه نظری دارد زیرا گفته‌میشود بعضی کنترات ندارند و بعضی کنتراتشان منقضی شده وبعضی‌نزدیك است‌منقضی‌شود آیا کنترات آن ها تجدید می شود یا خیر ؟

البته کنتراتشان باید بمجلس‌بیاید و بتصویب مجلس برسد در این مدت هم که مجلس هست اغلب بی کنترات کارمی کند وحقوق های گزاف می گیرند اگرغیراز اینهاکه عرض کردم چیز دیگری هم‌هست بنده نمی دانم هر چه در این‌صورت بود عرض کردم وبهرحال بنده دو تقاضا دارم یکی اینکه معلوم شود ازوجود هر کدام آنها دولت ایران چه استفاده هائی کرده وازاین مستخدمین که تقریبا روی‌هم‌رفته‌یك کروروپول ایران خرج‌آنها میشودچه‌فایده حاصل شده است

رئیس الوزراء — فرمایشات آقای زنجانی چهار یا پنج قسمت میشود اولا فرمودند صورتی خواسته شده بود و حالا رسیده‌است وبنظر ایشان درآنصورت مستخدمین بعضی ادارات اسم برده نشده همینطور است که فرمودند آنچه حاضر بود درصورتی تهیه شده و در یکماه قبل فرستاده شد و بسایر ادارات هم‌تاکیدشد صورت آن‌ها را تهیه نموده بفرستند ولی بعد معلوم شد اداره نظام لازم نمی داند کنترات مستخدمین آن تجدید شود فقط یکنفررالازم می‌دانند که کنترات‌آن‌عنقریب بمجلس فرستاده خواهدشد

ثانیاً فرمودنددولت ازاین مستخدمین کی‌ها لازم می داند چندی‌قبل هم‌ازطرف مجلس در این باب تأکید شده‌بود و بنده هم بادارات تأکید کردم وامشب مخصوصاً این مسئله مطرح بود و نظریات وزارت مالیه ووزارت پست و تلگراف معلوم شد تجدید کنترات بعضی را لازم می دانند و بعضی رالازم نمی‌دانند شرایط کنترات هم البته باید بمجلس بیاید واز مجلس بگذرد تاکسانی که لازم می دانند کنترات بشوند بعضی هم‌هم‌کنترات ندارند ودربدوورود بخدمت التزام نامه میدهند که تابع‌قوانین مملکتی ودیسیپلین اداری باشند و بموجب آن التزام نامه داخل کار می شوند حالا اگرلازم باشد تمام کنترات شونداین یك نظریه است که درموقع خودش بایددرآن صحبت شود ودولت‌هم نظریات خودش را در خصوص آن‌ها خواهدگفت اما درباب اینکه فرمودند ازوجود آن ها چه منافعی حاصل شده است عرض‌می کنم بعضی‌واقعاً خدمت کرده‌اند وآثاری ازخود گذارده‌اند ولی ازبعضی دیگر ان مقصودیکه منظور بوده است بعمل نیامده و بهمین جهت در موقع لزوم کنترات آن‌ها تجدید نشده و این را هم که فرمودند عمده فائده آن ها این است که اشخاصی را تربیت کنند که بتوانند جای آن‌ها را بگیرند بنده‌تصدیق می کنم ولی نمیشود گفت این‌مقصودبکلی بعمل نیامده زیرا در ادارات بعضی ایرانی ها هستند که همه تصدیق می کنند ممکن است مدیر کل یا مدیر اداره‌شوند وهمان قدر که از وجود مستخدمین خارجی میشود استفاده کرداز آن‌هاهم ممکن است‌استفاده نمودولی‌لازم‌است درآتیه‌بیش از گذشته‌این نظر منظور شود وبنده لازم میدانم‌من‌بعد در کنترات مستخدمین خارجه این ماده‌قید شود که یك عده اشخاص را تربیت کنند وتحویل بدهند وباین ترتیب گمان‌نمی کنم مقصود آقای زنجانی وسایر آقایان و کلا حاصل شود

آقاشیخ ابراهیم‌زنجانی — امیدوارم تحقیقی بفرمایند و هر مقدار که ممکن است فوایدی که از هر یك حاصل شده بفرمائید و در روزنامه ها هم درج شود که هم ازبرای آن ها خوب‌است هم برای ما

نایب رئیس - اگر آقایان اجازه بفرمایند جلسه‌را ختم‌بکنیم

آقاشیخ‌اسدالله‌اصفهانی — بنده هم‌سؤالی درخصوص‌جواهرات‌سلطنتی کرده بودم

نایب رئیس — در جلسه آینده

سؤال بفرمائید جلسه آتیه روز شنبه سه ساعت بغروب مانده دستورهم اولا مذاکرات درتلگراف تجار شیراز و ثانیا راپورت کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات وثالثا بقیه مذاکرات در تفسیر اصل ۲۹ قانون اساسی

رابعا راپورت کمیسیون عرایض و مرخصی راجع بمرخصی شاهزاده محمدهاشم میرزا خواهد بود. آقایان باید انتخابات کمیسیونها را تجدید بفرمایند مجلس دو ساعت ونیم ازشب گذشته ختم شد

جلسه ۸۹

صورت مشروح مجلس یوم شنبه بیست و پنجم حمل ۱۳۰۱ مطابق هفدهم شعبان ۱۳۴۰

مجلس دو ساعت ونیم قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید.

صورت مجلس یوم سه‌شنبه بیست و یکم حمل را آقای امیر ناصر قرائت نمودند)

رئیس - آقای فتح الدوله(اجازه)

فتح‌الدوله — بنده در ماده پنج بودجه ریاست وزراء در دو چیز مخالف بودم هم بامخارج ییلاق وهم باصدسه‌اعتبار ودرصورت مجلس نوشته شده که فقط بنده باصد سه اعتبار مخالف بوده‌ام درصورتی که بامخارج ییلاق هم مخالف بودم

رئیس — این مخالفت هم اضافه می شود.

آقای اقبال السلطان(اجازه)

اقبال السلطان — اعتراض بنده درماده اول این بود که مواجب برای شغل تعیین می شود نه از برای اشخاص و این اضافه حقوقی که برای معاون فعلی نوشته شده صحیح نیست و این اعتراض بنده در صورتمجلس نوشته نشده

رئیس — درصورتی که قید نشده است اضافه می شود دیگر ایرادی نیست ؟

(گفته شد خیر)

رئیس - صورتمجلس با این دوفقره اصلاح تصویب شد

انتخاباتی که آقایان درجلسه گذشته راجع بکمیسیون ها کرده اند باطل است برای اینکه اکثریت حاصل نبوده و بعضی ازآقایان هم رأی نداده‌اند حالا که شروع می‌شود بتفسیر اصل ۷۹ قانون اساسی آقایان یکی‌یکی تشریف می برند بیرون ورأی می‌دهند ومراجعت می‌فرمایند

مدرس — اگر اجازه بفرمائید درموقع تنفس انتخاب شوند بهتراست چون درموقع مذاکره نمی‌شود انتخاب کرد

رئیس — اگر بناباشد در موقع تنفس انتخاب فرمایند دوماه طول می کشد